

subotički dvojednik

Godina II. • Broj 18 • 11. ožujka 1995. • Cijena 1 dinar

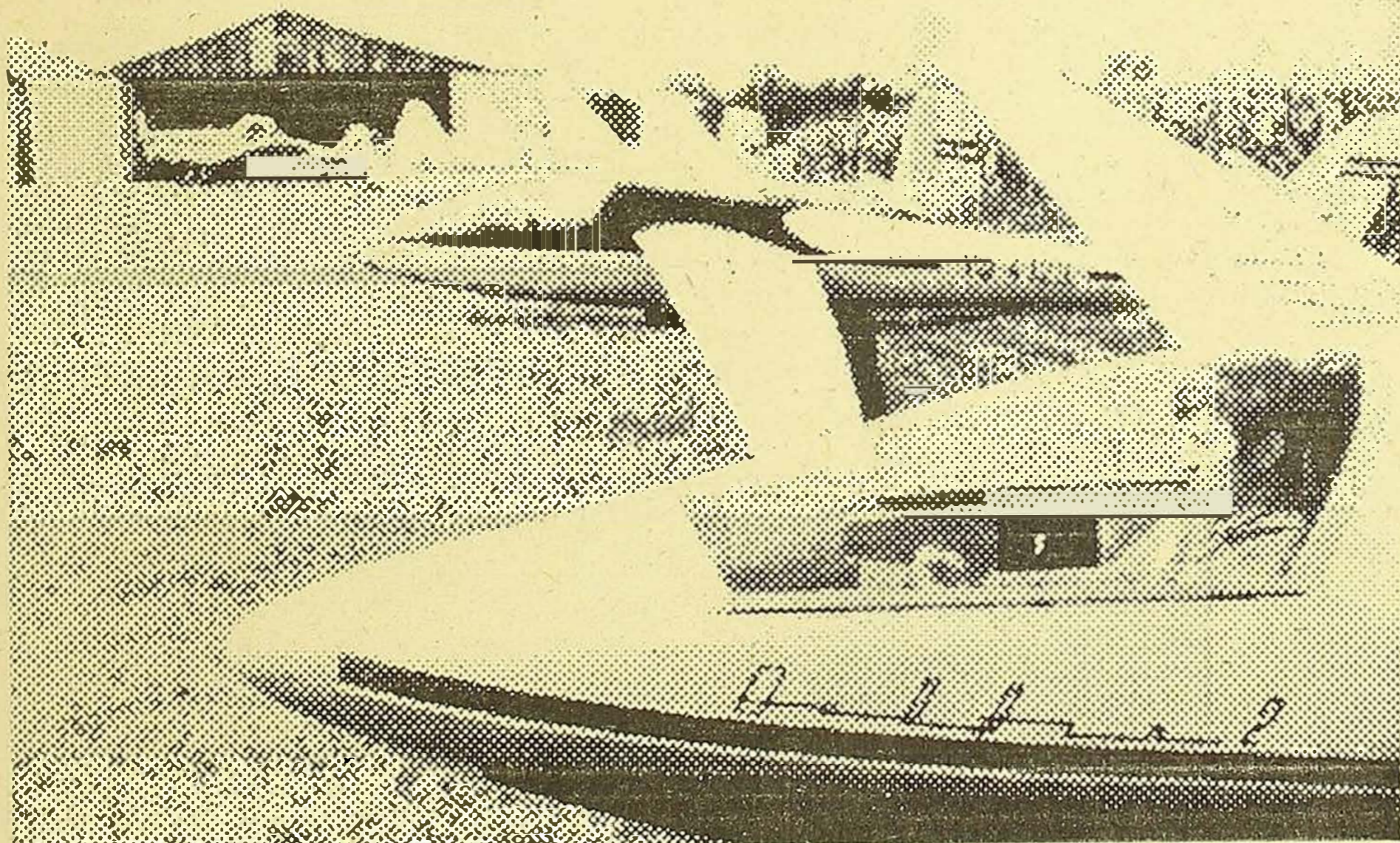
Hoće li i Subotica imati putnički aerodrom?

POTREBNO 4 MILIJUNA „ČVRSTIH DINARA“

Članovi Instituta pri Saobraćajnom fakultetu u Beogradu Vojin Tošić i Miroljub Labus podnijeli su 3. ožujka svojim domaćinima gradonačelniku

ogradivanje aerodroma, osvjetljenje za noćne letove, carina, terenska vozila...) stajalo bi još dodatnih 1.500.000 DEM.

Navigationi uvjeti ocijenjeni su kao zadovoljavajući,

U iščekivanju zrakoplova

Józsefu Kaszi i predsjedniku IO Subotica Imre Kernu projekt za osposobljavanje postojećeg aerodroma na Bikovu za putnički promet.

Prema riječima gostiju, projektom se predviđa redovitih letova tjedno, uključujući vezu s letovima u republikama bivše Jugoslavije, kao i redovita letova na ostalim međunarodnim linijama. U prvoj fazi računa se na manje zrakoplove (oko 20 sjedala), a ukoliko promet zaživi postoji mogućnost i za veće. Ovakva praksa manjih putničkih aerodroma već dugo je poznata u razvijenim zemljama, a kao primjer za projekt uzeta su podjela aerodroma u Norveškoj. Da bi ova ideja jednog dana i zaživjela potrebno je ispuniti i neke nepohodne preduvjete.

Istaknuto je da bikovački aerodrom već posjeduje nemali broj objekata i infrastrukture (hangar, telefonske linije, vodosnabdijevanje, prostor za prikrivanje...), čiju bi funkciju trebalo samo proširiti ili osuvremeniti. Najveći problem predstavlja nepostojanje kontrolnog tornja, a pored postojeće staze (za koju se tvrdi da je dobra) trebalo bi izgraditi još jednu, duljine 950 metara, kao platformu veličine 250 m². Najskuplja bi bila izgradnja poletno-sletne staze (2.500.000 „čvrstih dinara“), a sve ostalo (kolovozna konstrukcija,

vajući, iako meteorološki uvjeti nisu podrobno proučavani. Međutim, prema tvrdnjama domaćina iz Aero-kluba „Ivan Sarić“ i oni su sasvim zadovoljavajući. Gosti iz Instituta na Saobraćajnom fakultetu su na kraju istaknuli da interes i uvjeti za osposobljavanje za putnički promet za područje Subotice, Sente i Bačke Topole postoji i da su osnov za prihod održavanje redovitih linija.

Gradonačelnik Kasza rekao je da nije iznenađen iznosom od 4.000.000 maraka i da ta suma za općinu i nije toliko velika da bi bila neizvodiva. Naredna i 1997. godina ocijenjene su kao realne za ulaganje u ovaj projekt, isključujući tako mogućnost bankovnih zajmova. S druge strane, Subotica se, prema riječima Kasze, mora pripremati za XXI. stoljeće, a postojanje putničkog aerodroma bi naš grad dovelo u sasvim drugi položaj. Već sada i van Subotice postoji interes za ovaj projekt, i bila bi prava šteta ne iskoristiti ovu priliku, napose ako se u obzir uzmu postojeći povoljni preduvjeti.

Gospodin Kern istaknuo je da od sadašnjeg poreza na promet Subotici ostaje tek 15,4%, što iznosi oko 12 do 15 milijuna dinara. O tome koliki je udio iz poreza na promet u ostalim općinama u zemlji, ovom prigodom nećemo. (z. r.)

Postignut sporazum gradonačelnika i ministrice kulture Paralelno dva kazališta

Na redovitom sastanku gradonačelnika s novinarima, tzv. briefingu, 27. veljače pojavio se i dr. Milan Mrđanov, v. d. Zdravstvenog centra u Subotici. On je iznio rezultate poslovanja Zdravstvenog centra, koji je prošlu godinu završio suficitom od 15.378 dinara. Iako skroman, ovaj suficit ima posebnu težinu kada se u obzir uzme da su svi lijekovi bili obezbijedeni na vrijeme, da problema s toplom vodom, lož uljem i grijanjem, te rendgen filmovima nije bilo. Mrđanov je naglasio da su sva sredstva obezbijedena iz vlastitih prihoda, a i da je priliv sredstava iz Republike bio bolji. Dr. Mrđanov izrazio je zadovoljstvo i glede zaustavljanja odlaska mladih stručnih kadrova iz Centra, kao i primom novih liječnika. Na kraju, v. d. direktora Zdravstvenog centra zahvalio se zaposlenima u ovoj ustanovi, kao i humanitarnim organizacijama i pojedincima koji su umnogome potpomogli rad ove ustanove.

U drugom dijelu sastanka gradonačelnik József Kasza obratio se novinarima informacijom da je s republičkom ministricom kulture Nadom Popović Perišić postignut sporazum glede statusa Narodnog pozorišta – Népszínház i Ljubiše Ristića. Ubuduće, Narodno pozorište – Népszínház imat će dvije drame: na srpskom i mađarskom, dva direktora i upravnika kojega će predložiti Općina, a imenovati republičko Ministarstvo kulture. Kazalište će biti financirano u odnosu 50:50% od strane Općine i Ministarstva. Ponuda Ljubiše Ristića da u zgradi bivšeg kina „Jadran“ osnuje multikulturalno kazalište pod nazivom „Age d'or“ (Zlatna dob), a kojega bi financiralo Ministarstvo, naišlo je na „zeleno svjetlo“. Ovaj dogovor naći će se na sjednicama općinske, tj. republičke skupštine.

(z. r.)

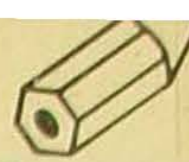
kut

Miris straha

Dolazi proljeće. U zraku se osjeća miris straha. Jedni se plaše da bi mogao izbiti nepravedan mir, a drugi da bi mogao zavladati pravedan rat. Čudno. I jedni i drugi uzrok širenja mirisa straha nalaze u pukom postojanju drugog. Da bi prikrili vlastiti strah, nemoguć i političku bezosjećajnost, jedino im preostaje da se igraju sa svijetom i narodom (njegovim ostatkom).

Reći ćete: nema u ispisanim redovima logike. Logike možda i ima, ali u nekim glavama nema dobre volje; nema čiste misli i jasne ideje ni kako do rata ni kako do mira. Kako bi i moglo biti, kada se plaše sami sebe.

Vojislav Sekelj

Miloševićeva uloga pred 31. ožujka

Krивnja za rat i mir

Paradoksalno: od početka izbijanja rata na prostorima negdašnje Jugoslavije do mira koji će doći (pitanje je samo jesu li potrebne nove žrtve i razaranja), postoji i evidentan je nekontinuitet, ali bez identiteta. U početku sukoba bila je politika skrivanja pod plaštom ugroženosti naroda i nacija. To je dovelo do surovosti u ovome ratu. Danas, kada je duhovno, moralno i materijalno stanje nacije na opasno niskoj razini, u prvom planu je država, tj. očuvanje vlasti. Postavlja se pitanje kako „spasiti“ državu, a da to ne bude nacionalna izdaja. Pitanje je skriveno (mada možda politički već riješeno – odlučeno) u dilemi priznati ili ne priznati Hrvatsku i BiH u njihovim međunarodno priznatim granicama.

Ukoliko se predsjednik Republike Srbije Slobodan Milošević opredijeli za priznanje, prijeći će Rubikon. Želi li istinski mir, on će to i učiniti. Činom priznanja vruć krumpir vraća predsjedniku Tudmanu, i u slučaju novih sukoba u Hrvatskoj i Bosni, Milošević, kao glavni krivac za rat i raspad Jugoslavije, pred zbnjenim i pomalo već očajnim svijetom od vlastitog viška moći biva minimaliziran. Također, priznanjem ne mora vaditi kestenje iz vatre za Karadžićevim i Martićevim fantazmogoričnim „državama“. Ukoliko prizna Hrvatsku i BiH, okreće se državničkim poslovima, Srbija, tj. Jugoslavija postaje istinski stabilni faktor na Balkanu.

Politički nije mudro u ovome trenutku priznanje ničim uvjetovati, jer ono otkriva strah od vlastite beznačajnosti i nosi dozu neiskrenosti glede mira. Priznanjem Milošević povlači prvi potez – istina u namještenoj igri – ali on bira varijantu i tada u svjetskoj zajednici nema protivnika nego partnera. Time sprečava nemir u kući. Istina, biva izazvan od dijela ratnohuškačke oporbe, ali je tad demokratski svijet uz njega.

Konačno, Milošević nema legitimitet u ime Jugoslavije priznati ili ne priznati. Ali, u slučaju priznanja razrješava Gordijev čvor, jer zadobiva legitimitet naroda kojemu je dosta i rata i sankcija. Slobodanu Miloševiću se kroz priznanje pruža povijesna prigoda da stvori demokratsku državu. Šansa je velika, a ulog mali. Treba samo imati smjelosti i petlje pa reći: bio sam kriv za rat, bit ću i za mir. Povijest će odlučiti koja je krivnja veća.

U protivnom, agonija će trajati; u kući će doći do nemira. U tom slučaju bit će sam (ne baš potpuno) i protiv svoje države i cijeloga svijeta.

Vojislav Sekelj

Političko svrstavanje u nas

Pojmovna zbrka

Olako usvojiti značenja elementarnih pojmova političke terminologije, i poslije ih artikulirati u govoru, doprinosi uvećanju, i bez toga, prevelike zbrke na terenu političkog djelovanja. Ovaj je grijeh, istina, oprostiv nezainteresiranom čovjeku za ovu problematiku. Ali kada je ta pojava nazočna kod takmaca koji bi željeli biti ozbiljni djelatnici na, ne samo lokalnoj razini, to može zabrinjavati. Nisu li nas naše pogrešno razumljene, a nakon toga i imenovane pojave najopćenitijih političkih problema odvele u javnu shizofreniju i blud samokastriranja?

Tako će, recimo, samo na sebi razumljiv način diobe stranaka na lijeve, desne i one u sredini jedan od čelnika Gradanskog pokreta za Suboticu g. Petar Doroslovački SPS svrstati, nakon njezinog dugog „kristaliziranja“ čak i „na opštoj-globalnoj sceni“, na lijevu stranu (!), LSV recimo u „gradansko-demokratski centar“ (?), a DZVM i DSHV na poziciju nacionalne desnice!?

Kao prvo, g. Doroslovački paušalno iznoseći sud previda osnovnu stvar: sam pridjev koji se nalazi u jednoj stranci ne svrstava ju je samu po sebi lijevo ili desno. Kao drugo, na klasifikacijsko mjesto lijevo, desno ili centar u formalnoj podjeli stranaka nema utjecaja nikakvo „kristaliziranje“, prije ili poslije, pa makar i na „opštoj-globalnoj sceni“.

Ono što može biti jedan od kriterija za razdiobu na lijevo, desno ili na sredinu nalazi se u programskim načelima stranke. Stranka koja se je opredijelila za program „svi Srbi u jednoj državi“ ni po kojem osnovu ne može biti lijeva. Ni sada, a ni poslije. S druge strane, stranka čiji je prevashodni cilj zaštita i očuvanje interesa manjinskog naroda, proklamiranih i u različitim međunarodnim konvencijama i poveljama, a sa stajališta „što tražimo za sebe – priznajemo i drugima“, teško može biti svrstana u desnicu. S ovog stajališta, ljevicom provijava ideja slobode, pravde, jednakosti u pravima, vladavina prava, princip supsidijariteta... Drugi, možda važniji kriterij jedne ovakve podjele može biti u različitom načinu na koji se rješavaju problemi i ostvaruju zadani ciljevi. U ovome smislu na lijevoj su strani oni koji **ustrajno rade** na ostvarivanju demokratskog ustroja države. To jest, bore se svim političkim sredstvima za pravnu državu, čvrsto se drže principa humanitarnog i međunarodnog prava, zalažu za socijalnu jednakost svih građana, rješavaju konflikte u insitucijama društvenog sistema, imaju visoko razumijevanje i zalažu se za prava nacionalnih manjina... Po ovim kriterijima lijevo se nalaze samo LSV, NSS i GSS. Centar čine one partije kojima manjka radikalitet u zalaganju i borbi na ovim ciljevima, a na desnoj strani su oni koji su gluhi ili su „tvrđi“ za samo poneki dio od gore navedenog. Ono što niti je desno, niti je lijevo, niti centar iskače iz ove sheme u razne oblike populističkih pokreta koji ozbiljnu politiku nisu niti primirisali držeći se jedino Machiavellievog principa da je u politici dopušteno sve.

Tomislav Žigmanov

Drugi pišu:

Grobovi

Ko danas ruši nadgrobne spomenike, sutra će mirne duše da raskopava grobove, a prekosutra mu neće biti teško da zakolje rođenu mater. Ako ne iz ubedenja, ono iz obesti.

Posle Vukovara, naravno, rušenje šezdesetak nadgrobnih spomenika i ne izgleda tako strašno.

Policija i gradska vlast opet nisu stigle da dogovore u čemu je suština. Po prvima, događaj nema veze sa nacionalizmom. Po drugima – ima, pošto je nekom stalo da naruši skladne međunarodne odnose. Policija je srećna što su u obeščaćenim grobovima sahranjeni pripadnici raznih nacionalnosti. Ako se još ispostavi da među počinocima nedela ima pripadnika više naroda i narodnosti, što ne bi bilo nikakvo iznenađenje, ispašće maltene idilična pričica o nestašnoj deci.

Jer, naopako, otkud dete zna šta je dvesta kila.

Problem, dakle nije ni u policiji ni u političkim partijama. Nema te policije na svetu koja može da sačuva svaki grob. Nema ni političara koji neće iskoristiti takvu priliku za isticanje svojih stavova: da je to napad na Madare (DZVM), odnosno da nije (SPS).

Veći problem je u tome što je divljanje po grobljima gotovo uvek bilo uvod u pucnjavu. I pogotovo, svuda su takvi političari govorili doslovce isto.

Najveći problem su, ipak, oni koji porušiše krstove. Čak i da to behu pijani ili drogirani maloletnici, mada nije sigurno da je za tako nešto dovoljna dečja snaga. Ključno pitanje glasi – otkud taj rušilački nagon?

Predsednik gradske Skupštine kanda zaboravlja da je upravo njegova, jednostranačka SPS televizija doskora veličala smrt i rušenje. Upravo oni su, koliko juče, proglašavali herojima razne protuve što su rušile grobove i čistile ih od inoplemenika inoveraca. Oni su, zar ne, platili avionsku kartu i hotel onom Rusu koji je pred kamerama pucao po Sarajevu. Sad se, kao, čude i zgražavaju. Krivo im, kao, što se to događa baš ovde. Drugde je, kao, moglo i bilo je u redu.

Klinci su već nekoliko godina okruženi ratom i razaranjem. Umesto časti i poštenja uče ih da mrze Nemce, Amerikance i ostali svet, skupa s tekovinama njegove civilizacije. U takvim okolnostima, dok je grad pun tipova koji u po bela dana šetaju s pištoljima, skrnavljenje grobova nije neočekivano.

Bio je ovo prvi Nedeljnik u poslednjem mesecu i dalje odsutne zime.

(Nezavisni, 4. ožujka 1995.)

ŽIG broj 18

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeve 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft.,

Subotica–Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod

brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-5-3301,

„Új Hét Nap“ – za „Žig“

Šta da vam kažem

Uputstvo za ljubav

Ima zaista raznih uputstava koja nam uređuju život. Počev od onog gde je u zgradi mesto za protivpožarni aparat, pa do, recimo, uputstva za upotrebu „Parationa“ u vinogradarstvu. Ali, malo je do sada bilo pisanih tragova koji nas upućuju na tajne ljubavi ili eventualno braka. Na ovu temu u minulim vremenima bilo je dosta političkih uputstava o kojima se odskora u Subotici ispreda nešto poput bajke.

Bila jednom (tako počinju sve lepe bajke) jedna Zorka koja je teško živela. Ali Zorka je bila vredna i marljiva. Podizala je svoju decu što je bolje mogla. Njeno najlepše i najvrednije dete – Azotara – kada je stasala za pomoć majci, odlučila da ostane u porodici, pa ako treba i muža da dovede. Samo da imetak ne usitni i kuću ne raspuca.

Tako bi bilo da jednoga dana na lepu Azotaru nije oko bacio (oko se ne baca, ali tako se u bajci kaže) prosedi i onemoćali Komitet od koga su svi zazirali, ali kome je bilo teško odupreti se. Za Zorku je to bilo skoro neizvodljivo, jer Komitet je, poput vrhovnog Latifundije, mogao da odlučuje o životu i smrti.

Iscrpljena i već onemoćala starica Zorka nije imala snage da se odupre moćniku koji je, uzimanjem lepe Azotare, želeo da udomi svoje prinčeve i zaslužne vojskovođe. Pristala je da se odrekne lepe kćeri koja se u međuvremenu pretvorila u ružnu žabu. Za razliku od bajki, gde se u žabe pretvaraju uglavnom prinčevi, ovde se princeza, obavijena amonijakom i sumpornim dimom, odjednom iz lika lepotice „klonirala“ u žabu i samo je majčin poljubac mogao vratiti u prvobitan lik.

Komitet je u međuvremenu umro. Majka je odlučila da vrati kćer u svoje okrilje ili da joj se sama priključi. Poljubac nije strašan. Zorka će to učiniti bez ikakvog uputstva, jer ljubav (u bajkama naročito) ima svoj srećan završetak.

Majka Zorka i kćer Azotara opet će se naći u zajedničkom domaćinstvu. Niko nikome neće donositi miraz, jer se domaćinstvo svojevremeno i prepolovilo samo zbog strašnog Komiteta, a ne zbog ljubavi.

Ljubav je ostala u bajci. Uputstvo za njeno trajanje niko nikada nije napisao, a oni što su na tome radili ostali su samo na pokušajima.

Štete zbog neuspešnih pokušaja višestruke su, ali je bar naučeno šta je interes, a šta ljubav. Valjda će o tome i majka i kćer bar ubuduće voditi računa.

M. Popadić

Disciplinirani direktori upropašćuju poduzeća

KOMUNJARSKO (ANTI)GOSPODARSTVO

– „Sever“ se disciplinovano ponaša. – hvali se dipl. ing. Josip Krajniger, predsjednik poduzeća sa zvučnim nazivom, Korporacija „Sever holding international“ d. d. Od ovoga hvalisanja djelatnici „Severa“ bi najradije zaplakali (preko 5.000 zaposlenih, od kojih je obično 2/3 na prinudnom odmoru). Povremeno navrate u tvorničke hale kada, primjerice, „Severu“ dolazi u posjet tzv. predsjednik države Zoran Lilić, pa je neophodno simulirati rad pred kamerama državne televizije.

Razloga za plakanje ima dosta, napose ako se zna da se „Severovo“ „disciplinovano“ ponašanje ovoga puta odnosi na prinudno sniženje cijena njegovih proizvoda. „Idući disciplinovano u susret programu ekonomske stabilizacije“ „Severovi“ proizvodi su imali 9% niže cijene nego kod ostalih u branši, iako su u siječnju pripremali 30% poskupljenja (ali su „po preporuci vlade“ odustali). Tako se cijene u prosjeku otprilike kreću na razini siječnja prošle godine. Ako se svemu ovome doda da je dotični predsjednik „Severa“ svjestan toga da su se u prosincu prošle godine cijene repromaterijala povećale za preko 40% u odnosu na siječanj iste godine, a uvozne carine u još većoj mjeri, onda se postavlja pitanje čije interese predstavlja predsjednik dotične korporacije?

Biranim riječima on dodaje da je u „Severu“ posebna pozornost posvećena elementima makroekonomske politike, koji se odnose na vanjsko-trgovinsku djelatnost i dijelu deviznog poslovanja u okviru monetarne sfere.

– Mislim da smo argumentima dali svoj doprinos u raspravi vezanoj za projekcije opterećenja uvoza carinskim dažbinama, pri čemu je naše kategoričko zalaganje bilo ograničenje uvoza svega i svačega sa vrlo selektivnim usmerenjem trošenja deviza sa težištem na uvoz repromaterijala... – pripovijeda Josip Krajniger. Ali, izgubio je iz vida da se od ovog njegovog zalaganja ne živi. Poslušno je snizio cijene (ostavio na 30% nižoj razini no što su planirali), a očekuje da će i proizvođači repromaterijala sniziti svoje cijene. Inače će „Sever“ otići na led.

Postavlja se pitanje o kojem on programu stabilizacije prodaje priče? Svjedoci smo nekog komunjarskog – dirigiranog gospodarstva – ako ga

uopće ima. Nakon hiperinflacije, prouzrokovane neprimjerenom centralizacijom privrede (još prije međunarodnih sankcija), drastično je opala proizvodnja cijelog gospodarstva. A zbog podržavanja rata u susjednim državama (zbog čega je uveden embargo) nemilice bacili pare za rat, za održavanje policijskog nasilja na Kosovu – nitko nije stradao od odgovornih, nego su izmislili priču o Programu stabilizacije koji se održava raznim mjerama i „preporukama“ vlade sličnim onome o prinudnom snižavanju cijena.

Josip Krajniger i njemu slični direktori, poslušni pijuni ovog društvenog sustava, služeći navodnim interesima zemlje, dovest će na rub propasti cjelokupno gospodarstvo. U navedenom primjeru uz nabrojane djelatnike ukupno nekih 20.000 građana ove općine.

Kojeg li farizejstva: sniziti svoje cijene, a tek onda čekati sniženje cijena repromaterijala! Uostalom, zašto bi proizvođači repromaterijala snizili cijenu ako njihov proizvod za određenu cijenu ima produ na tržištu? Ako već pričamo o uvođenju tržišnog gospodarstva, onda bismo trebali znati i ono najelementarnije da u cijelom svijetu, gdje gospodarstvo nije dirigitirano, zakon ponude i potražnje određuje cijene. Osim ako je riječ o nekim velikim sustavima od općeg interesa. Naš „metalni kompleks“ ne postoji i ne treba postojati kao takav. Formalno, međutim, postoji: služi se potkusurivanjem desetka tisuća djelatnika povremenom doznakom plaća ili nadoknade za prinudni odmor. Kupuje se socijalni mir i tako je moguće i snižavati cijene! Josip Krajniger nije jedini primjer i znamo da bi bio smijenjen da se ne ponaša tako. Ali, bar bi očuvao obraz umjesto da se ponaša suprotno gospodarskim principima i stvarnim interesima tisuća djelatnika.

Krajniger se uz sve ovo hvali da će očuvati tvornicu i priprema program za vrijeme nakon sankcija!? Program možda i postoji, a ako se nastavi s ovakvim upropašćivanjem poduzeća, postavlja se pitanje s kim će se on ostvariti? Hoće li u „Severu“ ostati ti stručnjaci, koji su u boljim vremenima znali ostaviti izvanrednu proizvodnju i izvoz?

István Valihora

Saopštenje Lige socijaldemokrata Vojvodine

Stare/nove stranke i koalicije

Sećate li se, Vojvodani, kako su pre par godina neke stare demokrate sa juga došle "spontano" u Vovjodinu da pomognu demokratizaciju i oslobađanje od autonomaške politke. I pored govorne mane počeli su da viču i prave reda u tuđoj kući. To nije vojvodanski običaj. Od mnoštva vrlo različitih parola na transparentima par ih je imalo vrlo humane poruke: Čačani su sa vama... Ništa tu ne bi bilo loše da od tog vremena nije počelo nestajati dosta toga iz Vojvodine.

Danas se događa nešto slično. Nove demokrate(ije) ćutke ulaze u naš grad i poručuju: Valjevci su sa vama. Možda su pomešali Subotice. Ajte vi to lepo pokušajte u vašoj, imate našu podršku. Mi ipak razlikujemo žito od šljive. Jedino nas čudi da se golubovi ne razumeju u zrnelje i plodove. Ili je zima predugo trajala?

LSV ne drži da je skupa, ali Vojvodina nije na prodaju! Toliko. Koje zbog dobrog ukusa, koje zbog toga što događanjima u našem gradu ne želimo da hranimo režimska dopisništva. Kad bolje razmislimo, draži su nam neki od ovih što menjaju mišljenje nego oni koji su "oduvek bili za mir".

Stipan Stipić

predsednik OO LSV Subotica

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

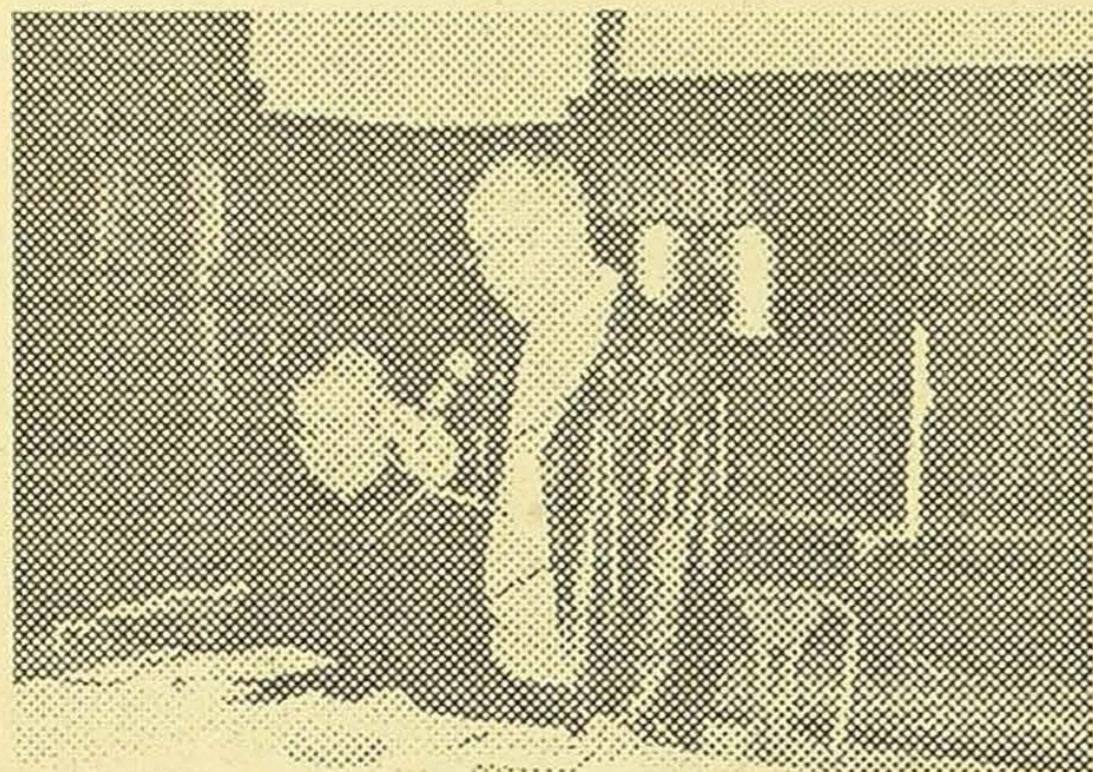
Trg Žrtava fašizma 11

52-209

Početak tribina u Židovskoj općini Međusobno upoznavanje

Predavanjem na temu „Vjerska netrpeljivost i ekumenizam“, koje je održao vlč. Andrija Kopilović 7. ožujka, otpočela je serija javnih tribina u organizaciji subotičke Židovske općine. „Pre pola godine zacrtanu ideju o potrebi započinjanja, popravljivanja ili održavanja kontakata sa kulturnim i crkvenim ustanovama u gradu večeras smo počeli ostvarivati. Nadamo se da će nas ovakvi susreti sa različitim konfesijama i narodima približiti jedni drugima.“ – rekao je na samome početku ispred organizatora g. Andrija Darvaš, napominjući da će svaka značajnija konfesija koja postoji u Subotici imati priliku, preko svojih predstavnika, govoriti u okviru predviđenih tema.

Sa otvaranja tribine

Velečasni Kopilović je izrazio zadovoljstvo pozivom na tribinu i svoju osobnu radost zbog ove inicijative razgovora ljudi „koji imaju različito naslijeđe, ali su braća stoga što su ljudi, sinovi jednog oca.“

„Tema je teška jer je postavljena kontroverzno, ali dakako dobro, pa je stoga izazovna. Pokret ekumenizma je kao tema neiscrpan. On traje više od stotinu godina kao živo tkivo ne samo Katoličke crkve, već većine kršćanskih crkava.“

Govoreći sa stajališta učenja Katoličke crkve, kojoj i sam pripada, predavač je iznio kratku povijest: prvo, problema netrpeljivosti koji je, istina dosta dugo bio nazočan u odnosima kako samih kršćanskih crkava, tako i među odnosima između nekršćanskih crkava. Njegove uzroke Kopilović je stavio u kompleks razlika kulturoloških sredina koje su ga usvajale. Na jednoj strani bio je prostor Rima s. u osnovi, „praktičnim“ mentalitetom, a na drugoj svijet drevne Helade s profinjenom duhovnošću. Drugi je veliki problem bio prijenos crkvenog nauka u jezik i sredinu kojoj je židovstvo strano, osobito problem prijevoda osnovnog teksta Starog i Novog zavjeta. Različito poimanje stvorilo je prvo podvajanje od kada počinje netrpeljivost.

„Danas je pitanje netrpeljivosti stvar prošlosti sa stajališta teologije. Na žalost, u povijesti je predugo trajalo. Velika stvar se dogodila u ovom stoljeću. Stotinama godina se gledalo na to što nas razlikuje i što nas razjedinjuje, a sada se prednost stavlja na ono što nas sjedinjuje. Na II. vatikanskom koncilu 1964. ekumenizam kao kategorija se uzima kao teološka kategorija.“ – rekao je Kopilović osvrćući se na sadašnji trenutak. Na kraju je izložio bit učenja ekumenizma u osam točaka, dodavši: „Ekumenizam se ne može ostvariti bez uzajamnog priznanja. Priznati se u svojoj punini može samo onaj kojega poznajemo. Jedinstvo mora zanimati sve vjernike. Katolik ne smije biti zatvoren prema vjernicima drugih crkava, jer razlika nije znak osiromašenja, nego znak obogaćenja vlastita svijeta.“

Ova prva tribina završena je uobičajenim postavljanjem pitanja predavaču. Među nazočnim predstavnicima drugih konfesija bili su: predmolitelj Židovske vjerske zajednice g. Tomo Halbrohr, otac Milivoj, paroh crkve Uznesenja Gospodnjeg SPC i Dezső Crik, nadzornik Evangelističke crkve. Dat je prijedlog, od svijet prisutnih prihvaćen, da se godišnje jednom u gradu održi ekumenska služba u cilju ostvarenja suživota.

Tomislav Žigmanov

Subotički pronalazači na prijemu u Skupštini općine Nakon protokola – problemi

Na čelu s Milanom Božićem, predsjednikom Saveza Pronalazača Jugoslavije i Perom Belićem, njegovim republičkim kolegom, veliki broj subotičkih pronalazača i inovatora bio je 3. ožujka gost Skupštine općine. Njih su, u ime mjesne samouprave, primili dopredsjednici grada gospođa Stanika Kujundžić i Ilija Šujica.

– Ova sredina je, i u vreme prethodne Jugoslavije, oduvek imala šta reći u sferi pronalazaštva. – riječi su gospodina Božića. S tim u vezi predsjednik Saveza pronalazača Jugoslavije istaknuo je da prošlogodišnja izložba „Business '94.“, održana u Subotici, služi na ponos cijele zemlje, te da nakon ovoga mnogi gradovi žele slijediti primjer Subotičana. Pero Belić podsjetio je da tamo gdje postoji suradnja između Saveza pronalazača i općinskih vlasti ni dobri rezultati ne mogu izostati. Na kraju protokolarnog dijela prijema skupu su se obratili i Károly Vitéz, predsjednik Saveza pronalazača

Subotice i dr. Milovan Katrinka u ime Kluba istraživača Subotice, formiranog pred pet godina.

Uključujući se u razgovor, gospodin Ivan Vojnić Tunić, pronalazač, je ustvrdio da imamo i pronalazačkog znanja i snage kao i Japanci ili Nijemci, ali da je najveći problem „nedostatak sluha“ kod onih koji bi ovu djelatnost mogli pomoći. Tunić je predložio da stanovnici SO Subotica godišnje izdvoje „makar po dinar“ za pronalazaštvo, jer bi od toga korist bila opća. Odgovarajući mu, gospodin Belić je kazao da u Čačku funkcionira Centar za informacije pri Tehničkom fakultetu i da se zainteresirani tamo mogu javiti. Gospodin Božić je predložio da se na razini grada stvori organizacija koja bi svojim patentima uspjela „zainteresirati“ firme u okolici.

Na kraju, nagradu Saveza pronalazača Jugoslavije ove je godine od Subotičana primio gospodin Endre Rozgonyi, inženjer u „Severu“.

(z. r.)

Reformisti prvi reagirali na „instaliranje“ ND u Subotici Djelo dvoje-troje ljudi

Potpisivanje Protokola između Građanskog pokreta za Suboticu – „Golubovi Subotice“ i Nove demokratije, te nastup Petra Doroslovačkog (GPS) na Agori 25. veljače, glavne su značajke konferencije za novinstvo održanoj 27. veljače u organizaciji općinskog rukovodstva RDSV.

Kako je istaknuo János Brenner, član Glavnog odbora i član Predsjedništva RDSV za Suboticu, ova stranka se (pošto nitko od reformista nije pozvan za uvodničara) „nije pripremila“ za diskusiju na Agori. Iako nije naveo koje su, Brenner je kazao da je na Agori bilo besjeda i diskusija koje su reformiste dovele u situaciju „da se brane i objašnjavaju vlastite stavove“, napose se to odnosi na uvodničara Doroslovačkog. Glavna je zamjerka „golubovima“ što prigodom stupanja u savez s ND nisu konzultirali nikoga od svojih koalicionih partnera.

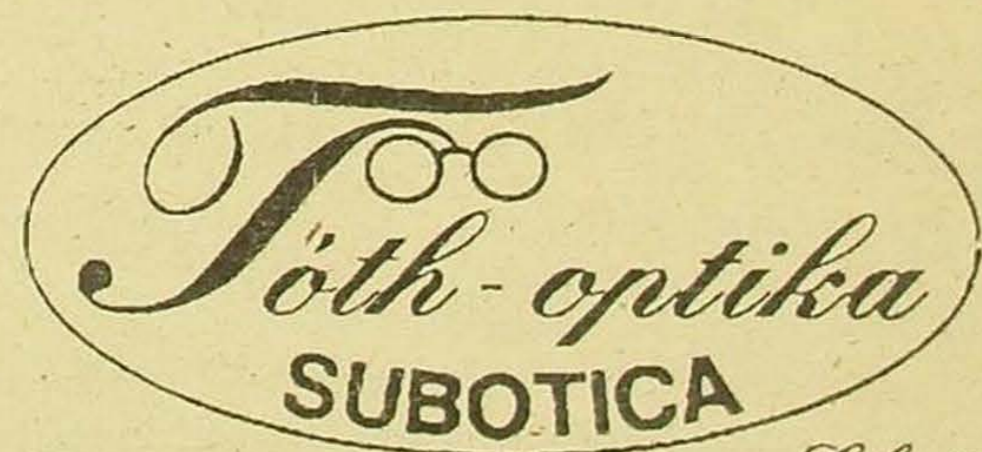
– To je, dakle, djelo dvoje-troje ljudi. – kazao je Brenner.

Nova demokratija, prema mišljenju reformista, jeste oporbena stranka koja je ušla u vladu, ali je poznato koliko je djelovanje ND „opoziciono“. Ipak, ND može računati na potporu reformista u svim pitanjima koji su od zajedničkog interesa.

Novosadski dogovor sa SPS-om Brenner je nazvao „ugovorom o delu“, jer je SPS politiku mira „okrenuo za 180 stepeni“. U takvim okolnostima reformisti vide priliku da se ulaskom u pokrajinski parlament izbore za autonomiju Vojvodine, bar koliko joj postojeći Ustav i Statut dopuštaju, a zajedničkim nastupom sa SPS u Novom Sadu ovaj su grad „sačuvali“ prinudne uprave. Svojim su ljudima dali 3 – 4 mjeseca za izradu programa što žele postići, a ukoliko programi ne budu prihvaćeni reformisti će izići iz vlade.

Glede reafirmiranja programa reformisti najviše računaju na „aktiviste-entuzijaste“, koji su i organizirali RDSV. Prvi razgovori s njima urodili su plodom, uz uvjet da se stvori „čvrsta organizacija“.

(v. s.)

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme oćnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

AGORA

Stare/nove stranke i koalicije

PARTIJE JOŠ UVIJEK
NEINSTITUCIONALIZIRANE

Tribina Agora nastavila je 25. veljače s radom, a tema je bila „Stare/nove stranke i koalicije“. Kao uvodničari, prisutnima su se obratili dr. Vladimir Goati, sociolog iz Beograda, Petar Doroslovački u ime Gradanskog pokreta za Suboticu i József Miskolci, predsjednik Općinskog odbora Saveza vojvodanskih Madara.

Govoreći o političkim partijama u Srbiji dr. Goati je istaknuo da su partije u odsustvu jasno definiranih političkih interesa političku mobilizaciju ostvarile prije svega na nacionalnoj osnovi. Etnička heterogenost i postojanje davnašnjih napetosti među njima umnogome je uvjetovalo ovakvoj situaciji. Prema Goatijevom mišljenju, odsustvo „interesnog reljefa“ ima pet osnovnih negativnih posljedica u našem društvu. Kao prvo, otežana je „partijska identifikacija“ birača iz prostog razloga što u postkomunističkim zemljama partije još nisu „institucionalizirane“, tj. nisu minimum četiri puta sudjelovale na izborima. Druga je posljedica otežanost da političke partije ostvaruju svoje bitne funkcije: selekciju, agregaciju i izražavanje interesa, a što u zemljama stabilne demokracije ostvaruje gusta mreža društvenih organizacija i udruženja. Povećanje radijusa slobode partijskih rukovodstava u određivanju i promjeni partijske politike pojavljuje se kao sljedeća negativna posljedica. Kao ilustraciju, Goati je naveo zaokrete u stavovima najvažnijih partija u Srbiji:

– Prvi zaokret dogodio se nakon slobodnih izbora 1990. kada je pobjednička SPS napustila svoju kompromisnu orijentaciju u pogledu rešavanja jugoslovenske krize i umesto toga „preuzela“ nacionalističke parole od SPO. (...) Drugi veliki političko-programski zaokret započeo je sredinom 1993. kada je vladajuća SPS ublažila svoj ekstremni stav prema ratu u BiH i zauzela kompromisno stanovište.

Ovakvi zaokreti odraz su naglašene samostalnosti partijskih lidera, što je izazvalo otpor rivala u istoj partiji i „usitnjavanje“ partijskog mozaika stvaranjem novih partija. Kao posljednja posljedica pojavljuje se u odsustvu „ciljnih grupa“ intenziviranje sukoba kako između partije na vlasti i oporbe, tako i između same oporbe.

Petar Doroslovački je, govoreći o političkoj sceni Subotice, nabrojao broj stranaka (16) koje djeluju u gradu i podijelio ih na nacionalnu desnicu (DZVM, DSHV, NSS i SRS), ljevicu (SPS) i gradansko-demokratski centar (RDSV, GPS, DEPOS, SPO, LSV i SVM). Do novih koalicija i razvoda doći će oko ključnih pitanja: centralizacije i autonomije. Uspostavu Međustranačkog odbora kao institucije dijaloga Doroslovački je pozdravio, ali je koaliciju lokalne vlasti optužio za njegovo gušenje. Prema njegovom mišljenju postoji sedam teza, vezanih za Suboticu, koje trebaju biti osnovom međustranačkog dijaloga. U tome je, dakako, potrebna medijska potpora:

– Predlažem organizovanje okruglih stolova od strane radija, novina i lokalne televizije, barem jednom mesečno, na kojem bi uzimale učesće sve stranke. – završio je Doroslovački.

SVM se u današnjem vremenu pojavljuje kao „kišobran“ organizacija, i to je odgovor Józsefa Miskolcija na pitanje „zašto nacionalne organizacije?“. Tvrdnji da će u budućnosti gradanska opcija izaći

kao pobjednik u borbi za zastupanje nacionalnih interesa Miskolci je protivstavio sadašnji trenutak:

– Da li i najdobronamerniji Srbin ili Crnogorac može da razume šta znači što je država vaspitanje mađarskih učitelja iz Subotice premestila u Sombor, u jednu neprirodnu sredinu? (...) Da li kulturne, informativne i druge specifične probleme možemo do te dubine analizirati u gradanskim partijama, kao što možemo u krugu ljudi koje tište isti problemi? – upitao je Miskolci. Koalicije je usporedio s vanbračnim zajednicama: privremeno mogu trajati, ali na duge staze nisu rješenje. Namjesto njih predložio je partnerstvo, koje je zasnovano na minimumu zajedničkog interesa.

Nakon uvodnih izlaganja razvila se živa diskusija, u kojoj je najviše oštih riječi bilo upućeno na račun novostvorenih „vanbračnih zajednica“ ND – GPS i SPS – RDSV (Milenko Smiljanić i Zlatko Romić), ali i pitanjima finansijske moći oporbe kao temelju utjecajnosti (Blaško Gabrić) i kontrole državnih medija koji su u rukama partije na vlasti (Ivan Poljaković)

Petar Doroslovački

(z. r.)

(De)centralizacija i lokalna samouprava
STARIJE OD PRAVA NA
DRŽAVU

O problemima (de)centralizacije i lokalne samouprave bilo je riječi 4. ožujka. Organizatori su za ovu temu pozvali dr. Radivoja Marinkovića, profesora na Fakultetu političkih nauka u Beogradu, Gabrielu Ágoston, tajnicu općinske samouprave, Petra Doroslovačkog, ispred GPS i Dušana Stipanovića (SPS), koji se pozivu nije odazvao, jer za poziv, kako je rečeno, „nije znao“.

Profesor Marinković je kazao da se pitanje aktualnosti problema lokalne samouprave pojavljuje već više od desetljeća. U svijetu, prema njegovim riječima, postoje dva osnovna shvaćanja (oba dolaze iz razvijenih zemalja): globalističko i lokalno. Po globalističkom, ovo pitanje nije više aktualno, jer procesi razvitka društva dobivaju planetarne razmjere, dok se po drugom ovo pitanje reaktualizira:

– Sam čovek, kao pojedinac, građanin, korisnik određenih usluga, na neki način dospeva u prazan prostor, gde se oseća prilično izgubljen; ne može da se iskaže, potvrdi kao neki konkretan čovek. Ne zna gde pripada, u smislu da je prosto postao član

jedne usamljene gomile. – tvrdi Marinković, navodeći da je i sam pristaša ovog drugog shvaćanja.

Iz tih je razloga pojedinac više zainteresiran za zajednicu u kojoj provodi najveći dio života. Glede ovoga, postavlja se pitanje koji su osnovi postojanja lokalnih samouprava. Marinković navodi kako su one prvi oblik društvenog sistema, koje je država kasnije preuzela.

– Tako se ukazuje da je pravo na lokalnu upravu starije od prava naroda na državu. – tvrdi Marinković.

S tim u vezi danas se ponovno aktualizira pitanje je li to pravo koje pripada čovjeku kao građaninu, ili to država daje kao pravo lokalnim zajednicama. Prvo mišljenje, koje zastupa i Europska povelja, je mnogo raširenije, ali u praksi prevladava ova druga teorija. Time je otvorenim ostalo i pitanje poslova koji pripadaju lokalnoj samoupravi, a koji državi, kao i pitanje definicije samog pojma lokalne samouprave.

Gabriela Ágoston je slabosti funkcioniranja općinske uprave povezala s nedoradenošću sistema i nedovoljno konkretiziranim odredbama Zakona o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi Republike Srbije. Sve to, prema njezinim riječima, u praksi dovodi do različitih rješenja. Kao najveći problem pojavljuje se sistem financiranja, što se nepovoljno odražava na funkcioniranje lokalne samouprave.

– Najuočljiviji primjer za ovaj navod je položaj Izvršnog odbora, koji u biti nije više vlada lokalne samouprave, jer po zakonu nema takva ovlašćenja. Članovi tog odbora nemaju legitimaciju izravnih provedbi vlastitih odluka u odnosu na općinsku upravu: izdavanje naloga radnicima općinske samouprave ili pak javnim poduzećima primjerice. – kazala je Ágoston.

U postojećim uvjetima općinska samouprava primjenjuje specifičnu vrstu prividne decentralizacije, za koju kaže da zakon još nije utvrdio. Za današnju praksu Ágoston veli da je veliki broj poslova (porez, sudstvo, katastar, školstvo...) centraliziran, a za poslove koji su općini povjereni (tzv. delegirani poslovi) da su „servisne službe“ centralnim organima i to stoga što se republički zakon o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi ne sprovodi.

– Princip kategorizacije općine po broju stanovnika prevladava kod sistema financiranja, što najrazvijenije općine kao što je naša, dovodi u nepovoljan položaj. Sve je to, prema njezinim riječima, dokaz da je kod nas samostalnost lokalne samouprave ograničena, a novi zakon ovo pitanje još detaljnije razrađuje po principu podređenosti.

Prema tvrdnji Mirka Bajića država pokušava i uspijeva sve podvesti pod vlastiti aparat, čak i u onim slučajevima kada to izaziva negativne posljedice. Za primjer je uzeo školstvo, gdje je ministar prosvjete u situaciji birati direktora svake škole ponaosob.

– Nije mudro da sva vlast bude u jednom centru, jer se na taj način vlast prenosi od višeg ka nižem u svim domenima.

Tumačeći stanje u našoj sredini, Bajić ga je ocijenio zanimljivim jer je naša samouprava spremna kritizirati centralizaciju na razini Republike, a da pri tome ništa ne čini na vlastitoj decentralizaciji.

U nastavku tribine pojavio se veliki raskol u pristupu ovoj problematici. Većina prisutnih prilazila joj je sa stanovišta odnosa Subotica – Republika, dok je gost iz Beograda ovo pitanje pokušao u završnoj riječi teoretski rasvijetliti na osnovu primjera iz svijeta.

(z. r.)

Jasna Šarčević, novinar „Naše Borbe” o češkom novinarstvu

OPROSTIVE GREŠKE NAKON 50 GODINA NESLOBODE

Češki televizijski dnevnicu vrlo često napadaju stavove vlade, predsjednik vlade najviše se žali na televiziju i na državnu novinsku agenciju. Meni je lično krivo kada Jugosloven napusti stan sa ostavljenim telefonskim računom od nekoliko hiljada maraka.

Čitateljima „Subotičkih novina” ime Jasne Šarčević poznato je kao ime autora rubrike „Nedelja petkom”, a od prije godinu i pol i čitateljima „Borbe” (danas „Naše Borbe”) kao novinara koji se povremeno javljao iz Praga. Jedna je od mnogih, koja je napustila svoju sredinu i potražila novu. Naravno, u takvoj situaciji gotovo je nemoguće naći točke na planeti gdje se i naši nalaze. Povratak tih ljudi, napose ako je riječ o novinaru, za javnost predstavlja željno očekivani val u presahom izvornu informacija. „Kako je tamo?”, „Koliko ima naših?”, „Primaju li još?”... samo su dio pitanja koja u momentu padaju na pamet.

Ovih dana vratila si se iz Praga. Je li u pitanju konačan povratak, ili kaniš nazad?

J. Š.: Mislim da je konačan. Ali, mogućnost da se vratim ostavila sam kao „c” varijantu, u slučaju da zaista shvatim da ovdje ne može da se živi i da izgubim i tu poslednju iluziju zbog koje sam se vratila. Ono što sada mislim je: ne daj Bože da moram da se vratim.

Zamah slobodne riječi

U interviewu, koji ti je za „Našu Borbu” dao, Václav Havel je parafrazirao da su „sve gluposti koje novine pišu sitan danak za veliki dar slobode govora”, nedvosmisleno time još jednom stajući u obranu slobodne riječi. Koliko su Česi uznapredovali u odnosu na nas glede ovog problema?

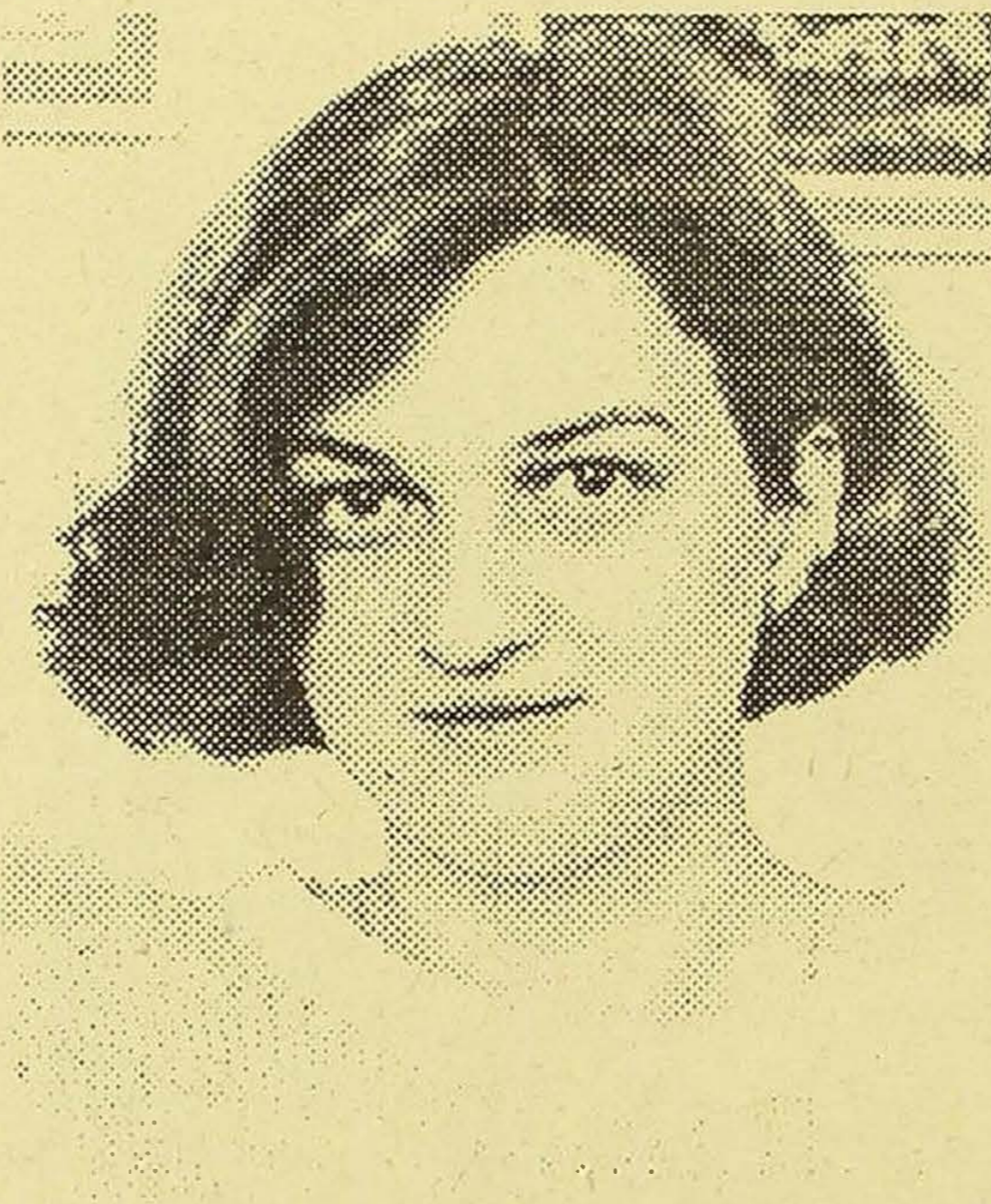
J. Š.: Za razliku od nas, Česi imaju mnogo dnevnih listova i sve te novine su prilično jeftine. To je pitanje koje je najvažnije, i od kojeg polazi sve. Njihove novine su u proseku 25 feninga. Dakle, pristupačne su i čini mi se da se polako i na tom planu stvara tržišni princip. Mnoge, koje su tokom poslednjih 50 godina izlazile, počinju da se gase, ili da se dve-tri udružuju. U takvim uslovima postoje različite vrste, od krajnje desne orijentacije u kojima se izražavaju rasistički i fašistički stavovi (što je moja lična zamerka toj državi), pa do onih na stanovištima krajnje levice. Dakle, ono što hoću da kažem, čak ni u onom delu gde bi država trebala da interveniše, ona to ne čini. Sam Havel mi je rekao da oni 50 godina nisu imali slobodu, i da su posle tog perioda ovakve greške normalne. Ono što je za mene važno je to da su sve teme otvorene, i da prepreke za pisanje o njima ne postoje. Njihovi televizijski dnevnicu vrlo često napadaju stavove vlade, predsjednik vlade se najviše žali na televiziju i na državnu novinsku agenciju koja polako prelazi u privatne ruke. Dakle, jedan apsolutni zamah slobodnog novinarstva, kojeg ja mislim da Češka i zaslužuje.

I kod nas su novine, bar što se od države dotiranih tiče, razmjerno dostupne, a ne možemo se požaliti niti na nedostatak onih krajnje desnih ili lijevih.

J. Š.: Ali državna televizija ne napada odluke vlade. Ja sam time zapravo poredila situaciju na tržištu i situaciju oko slobode pisanja.

Koji profil novina je trenutno najpopularniji?

J. Š.: Najčitanije dnevne novine su „Mlada fronta dnes”, koje su prošla naše „Politike” iz vremena kada je važila za ozbiljan, analitički list. Dakle, informacije iz svih oblasti, plasirane na lep način. Ne kratko, telegrafski, kao što to čine „Večernje novosti”. Odmah iza „Mlade fronte dnes”, ne po tiražu, nego po ugledu, nalaze se „Lidove novini”, koje su nešto desnije orijentacije, mada to ne mogu nazvati desnicom. Štampanje se u 100.000 primeraka.

Jasna Šarčević: „Zamah slobodnog novinarstva u Češkoj”

Rasizam prema Romima

Još malo o Havelu. U interviewu je nabrojao čitavu listu pojava, kojima nije zadovoljan (birokracija, politička sujeta, kriminal...) i time vjerojatno oporbi iz ruku izbio dobar broj aduta. Oko kojih se problema vodi najveća borba između oporbe i vlasti u češkom parlamentu?

J. Š.: Što se tog njegovog nabrojanja problema kojima nije zadovoljan tiče, lično mu zameram što je tu zaboravio, verovatno svesno, da pomene kako je u toj zemlji prilično izražena neka vrsta rasizma, uglavnom prema Romima i prema strancima tamnije puti. To Češkoj može da bude vrlo velika prepreka u njenom nastojanju da uđe u Evropsku uniju i NATO, jer je upravopre mesec dana stigao izveštaj Stejt dipartmenta o stanju ljudskih prava i u Češkoj, a u kojem se vladi skreće pažnja upravo na to, kao i na činjenicu da je bez državljanstva ostalo oko 100.000 čeških Roma.

Zbog?

J. Š.: Zbog pravnih regulativa. Svaka država ima načina da uradi ono što hoće: Romi koji tamo žive su uglavnom došli u

Češku. Oni koji su u Češkoj živeli, uglavnom su završili u koncentracionim logorima ili su pobjegli. E sad, otkako je došlo do raspada Češkoslovačke federacije postoji zakon o češkom državljanstvu. Za to se moraju ispuniti preduslovi: da nisi kažnjavan u poslednjih pet godina i da si poslednje dve godine kontinuirano boravio na teritoriji Češke kao slovački građanin. Dakle, ovaj zakon važi samo za slovačke građane, od kojih je dobar deo Roma. Da li su baš svih 100.000 bili krivično gonjeni, ili jednostavno zbog mentaliteta, načina života... nisu podneli potrebna dokumenta. Uglavnom, to su stvari koje su se, uz dobru volju države, mogle bolje rešiti. Samim tim što su ostali bez državljanstva, ostali su bez pasoša, socijalnog osiguranja, mogućnosti da nađu posao...

Je li ovo stav, kako opći tako i vladin, i može li se ovo porediti sa stanjem Srba u Hrvatskoj, odnosno Hrvata u SRJ, iako kod nas zakon o državljanstvu još ne postoji?

J. Š.: Ne mislim da je to rađeno svesno, i ne mogu da ulazim u razloge, jer ih ne znam. Ali, očigledno je da tu postoji saglasnost u raspoloženju javnosti i raspoloženju vlade. Jer, u svim anketama (koje se tamo gotovo mesečno sprovode) jako veliki broj Čeha izrazio je negativan stav prema Romima. Mnogi sociolozi ovo objašnjavaju jednom neverovatnom razlikom u mentalitetu. Položaj Srba u Hrvatskoj i Hrvata u SRJ ne bih dovodila ni u kakvu vezu, jer je u Češkoj to društveni problem, a kod nas politički.

Završava li se ovaj rasistički stav „samo” uskraćivanjem državljanstva i verbalnim neraspoloženjem, ili je netko i stradao zbog toga?

J. Š.: Do sada je bilo osam zločina od strane Čeha, učinjenih na rasnoj ili nacionalnoj osnovi. Ta brojka za nas ovde ne znači ništa, ali za njih je itekako bitna.

Nisi mi odgovorila na pitanje u čemu su različita stajališta oporbe i vlasti.

J. Š.: Za godinu dana treba da se održe drugi slobodni parlamentarni izbori, i tu se već polako naziru prave političke borbe. Češka politička scena je trenutno ophrvana aferama, od prodaje oružja do finansijskih mahinacija. Tu opozicione stranke izleću sa optužbama da ih vlada prisluškuje. Dakle, prisutno je jedno opšte komešanje. Ono oko čega se opozicija i pozicija najčešće sukobljavaju je socijalno pitanje u čemu naravno opozicija ima pravo. Penzioneri danas imaju istu penziju kao što su nekad imali platu, a život je bar deset puta skuplji. Druga stvar koju sam, bar ja lično zapazila je spoljna politika. Tu pre svega mislim na češko-nemačke odnose, tj. pitanje Sudeta. Levica je u ubedenju da su dva Vaclava (Havel i Kraus) prodali Nemačkoj interese Češke. Bilo je puno optužbi na račun Havelovih izjava da pitanje rata u

bivšoj Jugoslaviji može da se reši bombardovanjem bosanskih Srba i tu se vodile polemike čak i između vlade i Havela.

Kako izgleda danas češka oporba?

J. Š.: Mislim da je opozicija isuviše slaba da bi išta tu mogla da promeni. Čine je uglavnom partije socijaldemokratske orijentacije i partije levice na severu Češke.

U Pragu 30.000 ex Jugoslavena

Od početka rata i u Pragu su utočište našli mnogi iz bivše Jugoslavije, napose mladi. Kako se tamo snalaze, i kakve mogućnosti za pristojniji život pruža Češka?

J. Š.: Samo u Pragu trenutno ima 30.000 ljudi iz bivše Jugoslavije. Najviše ih ima iz Bosne i iz Srbije. To su, pre svega, izbeglice i ljudi koji su tamo došli zbog neodazivanja na mobilizaciju. Češka je, naravno, zemlja koja je najdalje otišla od istočnih zemalja, ali je još uvek jako daleko od zemalja razvijenog sveta. Samim tim ona nije imala mogućnosti da im pruži ono što im je pružila Švedska ili Nemačka u prvom periodu. Izbeglice su i danas, posle dve-tri godine, još uvek u izbegličkim logorima; imaju užasno mala primanja, ne mogu da nađu posao, ni da se mrdnu odatle. Mislim da oni neku perspektivu za ostanak tamo nemaju, a to nije ni u interesu Češke. Iz Srbije je najviše Beograđana i Novosađana, koji se nisu prijavili kao izbeglice i koji su preneli ili nešto malo ili gotovo ništa sa sobom i krenuli u neki svoj život. Veliki broj njih se vraća. Evo zašto: stanarina u prosečnom stanu je u visini prosečne plate, tako da mogućnosti za neku zaradu ili ostanak gotovo da nema.

Mijenja li se u takvim uvjetima opće mišljenje prema nama?

J. Š.: Ono što je meni pokazatelj mišljenja običnog Čeha prema ljudima koji su došli iz bivše Jugoslavije je situacija kada ja odem u poštu i hoću da zovem Beograd, a službenica me pita da li je to u Srbiji ili Hrvatskoj. Meni je to u jednom trenutku bilo vrlo drago i simpatično, jer oni još uvek nisu promenili mišljenje o nama u smislu „ovi su dobri” ili „ovi su loši”. Svi su oni (stariji) bar jednom u životu bili na Hrvatskom primorju, i njima su sa ovih prostora dolazile podrške i '38. i '68. i oni to ne mogu zaboraviti. Dugo dugo godina mi smo bili jedina zemlja u koju su oni mogli da idu, i tu im je sve lepše izgledalo nego kod njih. Ipak, ono što se u poslednje vreme dešava, i zbog čega mi je lično jako žao, je činjenica da, što nas je više tamo, sve više do izražaja dolaze naše negativne osobine. Meni je lično krivo kada Jugosloven napusti stan sa ostavljenim telefonskim računom od nekoliko hiljada maraka. I onda ja ne mogu da očekujem da taj Čeh o meni misli dobro.

Jedan mi je prijatelj iz Bratislave rekao da su im (Slovacima) Česi i dalje „prva braća”, bez obzira što ne žive više u zajedničkoj državi. Dijeli li i češka javnost, u obratnom pravcu, ovo mišljenje?

J. Š.: To nije nacionalno pitanje. Tu se jednostavno radi o jednoj bogatijoj i demokratskijoj i jednoj siromašnjoj i nedemokratskijoj državi. Međutim, oni međusobno nisu u nekom sukobu. Naprotiv, navela bih primer emitovanja, tj.

reemitovanja televizijskog dnevnika, što je kod nas za sada nezamislivo. Po poslednjim anketama u Slovačkoj, iako su oni bili za izlazak iz federacije, izgleda da im je sada žao. Međutim, Česi se ne igraju na takav način. Sada su oni ti koji to ne žele, ali to ni u kom slučaju ne remeti njihove odnose. U poslednje vreme je potpisano mnogo bilateralnih sporazuma; snimljen je film sa češkim glumcima u slovačkoj produkciji... Sve je to za nas u ovom trenutku čudno.

Rat – neizbežan?

Kako ti, po povratku, izgleda današnje stanje u domaćim medijima?

J. Š.: Ja sam svih ovih godinu i po dana, a to nije tako dugačak period da bih mogla da napravim neko relevantno poređenje, intenzivno pratila našu štampu. Svakog dana sam imala bar jedne naše novine u rukama. Prema tome, ništa me nije iznenadilo. Sve sam znala. Pošto sam još uvek na radnoj listi „Naše Borbe”, onda mogu i lično da osetim kakav je položaj, da parafraziram gospodina Jovanovića, tzv. nezavisnih medija u ovoj zemlji. Užasno mi je žao zbog toga, i tu ništa drugo ne mogu da kažem. Jer, ne tako davno, ne samo u položaju štampe, nego i u mnogo čemu drugom smo bili daleko ispred Češke, a danas je gotovo svaka češka redakcija kompletno kompjuterski opremljena u najgorem slučaju, sa potpuno nezavisnom uređivačkom politikom. I niko se tome ne suprotstavlja, a ako to pokuša čak i vlada, onda ta ista vlada dobije velike packe na velikoj državnoj televiziji. I, dodala bih još jedan detalj koji će se nadovezati na pitanje nezavisnih medija kod nas. Kompletni češki mediji su veliku pažnju posvetili onome što se događa na planu nezavisnih medija u Srbiji, a udruženje čeških izdavača dnevne štampe je takođe stalo u odbranu nezavisnih medija u našoj zemlji.

Kakve su prognoze stanja nakon 31. ožujka?

J. Š.: Sve što se ovde dešava se vrlo intenzivno i pažljivo prati, i svakodnevno se u novinama može pročitati od analiza do prognoza mogućih rešenja. Trude se da budu realni, to odmah da kažem, i za to imaju dobru volju. Oni to vide ovako: ako UNPROFOR ode iz Hrvatske, moguće je ponovno razbuktavanje rata, u koji će Jugoslavija neminovno biti uvučena. To može pogoršati situaciju na Kosovu, a to opet situaciju u Makedoniji i celom Balkanu. U Hrvatskoj se nalazi bataljon od hiljadu čeških vojnika, i to je dodatni razlog za njihovu zabrinutost; komandant sektora „Jug” je Čeh i oni su vrlo zainteresovani i upućeni. Nedavno je u Češkoj boravio ministar inostranih poslova Hrvatske Mate Granić i u razgovoru sa češkim kolegom Jozefom Želinjecom došlo je do potpunog razilaženja. Mate Granić je rekao da će taj potez dovesti do mira, a Želinjec odgovorio da se ne nada da će to biti tako, i da bi mu bilo vrlo drago da Hrvatska promeni mišljenje.

Govori li se o varijanti međusobnog priznavanja Hrvatske i SRJ?

J. Š.: Dok sam ja bila tamo – ne.

Zlatko Romić

Iz penzionerske beležnice

Carska posla

Bio jednom jedan car. Car, kao svaki car, imao je svoju carsku svitu – svoju carsku pratnju, svoje careve ljude. Bio je moćan car. U mladosti nije bio car. Carem su ga učinili oni koji su bili uz njega i oko njega, jer sami nisu imali nikakvih izgleda. Ali, svima njima uz njega bilo je dobro. I njemu uz njih. Sve su mu, naravno, ugađali. Njegovo omiljeno piće bilo je – ptičje mleko. Da, imao je i svoje podanike. Svi su oni, kada su o bilo čemu važnom (i nevažnom) razmišljali, umovali, to činili kao da su – jedan jedini čovek. Jer, drukčije nisu znali ili nisu mogli znati. Ili, nije bilo zgodno drukčije razmišljati i umovati.

Sada opet ima jedan car. Mali car, jer mu je i carevina mala. Manja nego u onog Prethodnog cara. I on ima uz sebe i oko sebe svoje careve ljude. I njima je uz njega dobro i njemu uz njih. Istina, on nema kao Prethodni car sve one najlepše kuće u svakom većem selu, one brodove, ostrva... Ali, kažu, nije u oskudici. Da li je njegovo omiljeno piće ptičje mleko ili neko slično piće, to nije poznato. Ali može da ga ima.

I taj Mali car je moćan car. Lako mu je biti moćan, kada u svojoj službi još ima neke (uvežbane) ljude onog Prethodnog cara. Koji su išli u škole (bar u osnovnu) onog Prethodnog cara. Ili su se školovali ili doškolovali u školama ovog, Malog cara, ali su pri tome koristili i udžbenike ili bar skripte iz starih dobrih škola onog Prethodnog cara. Interesantno, ovaj Mali car voli cveće iste boje, kao i onaj Prethodni.

Da, i ovaj Mali car ima svoje podanike. Puno se razlikuju od podanika onog Prethodnog cara. O onome što misle, vide i čuju počeli su (zamislite!) da udaraju u – bubnjeve. U one male bubnjeve-doboše, čiji je zvuk prodoran i daleko se čuju. Te nove bubnjarske melodije i ritmove (različite od melodija i ritmova carskih bubnjeva) rado su slušali mnogi carski podanici. Ali ih nije rado slušao Mali car i njegovi ljudi. Od njih nije mogao mirno da spava. Zato naredi da se na sred carevine postavi najveći i najglasniji bubanj. Takav bubanj, koji se čuje (i vidi!) u čitavoj carevini. Takav bubanj, da svojom bubnjavom nadjača sve one male bubnjeve-doboše. Pa da opet može mirno da spava! Za Glavnog bubnjara-telala, postavi svog najvernijeg... čoveka. Niko od tih podanika (osim ponekad dece) nije smeo ni da pipne Glavni bubanj.

Ali ti podanici (davoli!) dosete se, pa još jače zategnu kože na svojim malim bubnjevima-dobošima i počnu u njih udarati još žešće. Zvuk još prodorniji, još jače se i dalje čuje. Razljuti se Mali car. Pa odluči da sve te male bubnjeve – oduzme. Proglasi po čitavoj carevini da su svi ti mali bubnjevi njegovi, carski. Jer su, kaže, napravljeni od drveta iz njegovih carskih šuma i od koža životinja ulovljenih u tim istim šumama.

Čuju to neki drugi carevi. To i nisu pravi carevi i nisu zauvek carevi. Njihovi podanici slobodno bubnjaju. Ugađaju svojim podanicima, da bi mogli ostati carevi. Ili, da bi došli na red da to budu. E, oni poručuju i dobronamerno preporučuju tom Malom caru (kao kolege-kolegi) neka ne dira te male bubnjare, jer to može da mu se osveti. Jer, kažu, iz iskustva znaju (bilo je već takvih slučajeva) da ti mali bubnjari, čak i kada im se oduzmu bubnjevi, znaju toliko da ojačaju da često preuzmu (ne samo) Glavni bubanj. Pa će onda teško dočekati opet svoj red. Da caruje. Tu oni pominju jednu staru grčku složenicu (demos + krateo?) o kojoj, kažu, uvek treba voditi računa.

Verovatno o tome sada razmišlja taj Mali car. Neka razmišlja. Ima o čemu. Jer, valjda ne razmišlja o svom (prevremenom) penzionisanju. U tom slučaju, ja bih mu zaista kvalifikovano mogao da poručim: – među nama penzionerima opet bi bio nešto kao Mali car. Jer, danas nije mala stvar imati penziju koja je – carska.

Marko Subotički

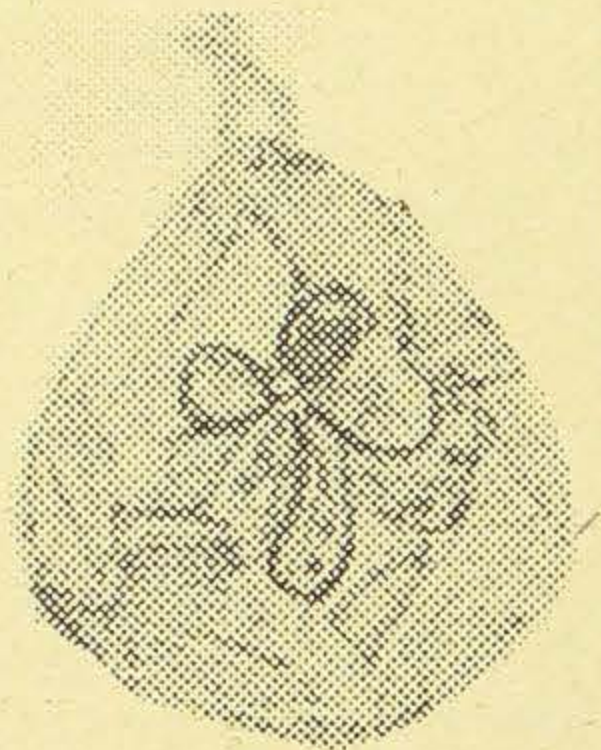
Okom deteta

„LJUBAV BIH POKLONILA“

„Dao bih Bobi školsku torbu zato što mi je dobar drug i volim ga“. Goran Lj. (7g. Mali Bajmok)

„Poklonila sam Tijani šnalu za kosu i gumicu.“ Nataša (7g. M. B.)

Svako dete je želelo nekom nešto da pokloni. Pokloni su bili namenjeni drugovima i drugaricama, a i članovima porodice kojima su crteži „želje na poklon“ nosili kući. Sledeći dan su donosili ono što su dobili na poklon od njih. Roditelji su, kao i deca, obično poklone davali u vidu crteža – bilo je tu puno raznih igračaka, sladoleda, kuca, maca a neki su bili propraćeni sledećim tekstovima: „dra-

gom sinu, srećno i zdravo detinjstvo“ ili „prvo veće putovanje“. A evo šta su deca poklanjala:

„Svojoj mami sam pozelela mamu zato što ona nema. Sad je umrla.“ (6 g. Šumice)

„Tati sam pozeleo auto zato da se svi zajedno vozimo.“ (6 g. Šumice)

„Mami sam poklonila svoju želju, a ona nije imala vremena da meni nešto pokloni, a ipak mi je posle poklonila želju – macu i loptu.“ (majka nije ništa poklonila, a kada je videla da se dete jako rastužilo nacrtala je macu i loptu – prim. a.) Maja T. (6,9 g. M. B.)

„Tati bih poklonila kuću na sprat, lutku da se igra sa njom i sa mnom, poklonila bih sunce da ne mora da pali svetlo u sobi, kišobran na štrafte da ne pokisne kad ide peške.“ Sabina (6 g. Šumice)

„Mami bih želeo da poklonim kamion da može kući da donese puno mesa, kupusa i sve što treba za kuvanje.“ Zolika (6 g. Šumice)

Sledeća varijanta igre je bila da vaspitač ili neko dete ponudi rečenicu koju svi treba na svoj način da dovrše. To su na primer:

„želim da poklonim... (nekom detetu u dalekom svetu; nekom koji nema; nekome ko je bolestan; nekome ko je usamljen; nekome ko je tužan...)

„Ja bih poklonila hranu da jedu.“ Tamara (6g. M. B.)

„Želim da poklonim nekom u dalekom svetu pismo da jednog dana dođe kod mene.“ (7 g. Šumice)

„Ljubav bih poklonila.“ (7 g. Šumice)

„Ja bih poklonila moju lutku nekome ko je tužan i milovala bih ga.“ Ivana (6,8 g. M. B.)

„Nekome ko je tužan poklonio bih neku igračku, koju kad otvori iskočio bi jedan pajac da ga nasmeje.“ (7 g. Šumice)

Na pitanje vaspitačice da li želje liče na njih, Adrijana (7 g. M. B.) je rekla: „To su naše želje, pa i liče na nas. Ima lutaka i automobila, a to je za decu“.

U okviru igre **Moji snovi** deca uz muziku sanjaju svoj san, koji zatim crtaju na hartiji u obliku oblaka. Ono što o njemu ispričaju vaspitač zabeleži na poledini. Svaki san se zakači za nit konca i obesi o plafon, pa se tako svi oblačići, svi snovi lelujaju iznad dece, a oni pogađaju čiji je koji san.

Tanja V. (7 g. M. B.): „Sanjala sam da sam imala bogatu kuću i da više nismo podstanari“.

Zorica K. (7 g. M. B.): „Sanjala sam da sam zalutala u šumi punoj cveća i pojavi se životinja – neko čudovište. Mislim da je bio vuk ili medved koji nije baš ličio na sebe. Bežala sam, ali su me noge bolele, nisam mogla trčati i utom sam se probudila“.

Bojan (7 g. M. B.): „Sanjao sam da sam se vozio na rošulama i maca mi je prešla preko puta pa sam se bojao da ću pasti“.

Robert S. (7 g. M. B.): „Sanjao sam da sam jednog dana zajedno sa tatom krenuo u lov na zečeve. Kada smo bili u šumi ugledali smo jednu malu srnu kako skače na travi u šumi. Iza jednog drveta ugledali smo i vuka koji se spremao da pojede bambi. Moj tata je uzeo luk i strelu i hteo je da vuka pogodi, ali je vuk pobegao. Ipak ga je moj tata pogodio strelom i bambi je ostao živ. Ja i moj tata smo nastavili da idemo kroz šumu i tražimo zečeve.“

Tanja N. (7 g. M. B.): „Videla sam Pinokija kako spasava ljude iz mora. Videla sam njegovu macu, ribicu, leptira. Pinokio je bio jako dobar za ljude i bio je jako ljubazan. Voleo je malu decu i obožavao cveće. Kada je brod stigao na obalu svi smo bili sretni i onda sam se probudila i videla da sam u mojoj kući“.

Snovi ponekad izvire iz stvarnosti koja baš i nije ružičasta,

„Sanjala sam da je počeo rat, da se ljudi skrivaju iza panja, da je neko ranjen, a kuća koja je nekad bila lepa sad je srušena. Tačkice (na crtežu – prim. a.) su u stvari meci koji su izletali iz pištolja“. (7 g. Šumice)

„Sanjao sam svemirca, otišao je na zemlju, tamo je vladao rat. pa se vratio na nebo“. Mario (7 g. Šumice)

(nastaviće se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Zdrava hrana

Za vrijeme rasta zuba, a to je od rođenja pa do petnaeste godine, veoma je korisno jesti dosta mlijeka i mliječnih proizvoda, voća, povrća, jaja, ribe i mesa. Ako jedemo ovakvu hranu, zubi će imati dovoljno vitamina, bjelančevina i minerala da postanu tvrdi i otporni na kiseline.

Kad zubi niknu, treba jesti tvrdnu hranu koja zahtijeva žvakanje. Poslije obroka dobro je pojesti jednu jabuku.

Četkanje

Plak je glavni krivac za kvarenje zubi, zubobolju, loš dah i upalu zubnog mesa. Dakle, ako želimo da se zubi ne kvare, moramo se riješiti plaka. Imate li neku pametnu ideju?

Predlažem da pokušate redovnim i pravilnim pranjem zubi. Počnite još danas. Poslije svakog jela pošteno iščekajte zube. Na taj način ćete odstraniti iz usta sve ostatke hrane i plak. Bakterije neće imati šećera, pa tako neće stvarati štetne kiseline.

Košarkaši „Spartaka“ u finalu Kupa Jugoslavije

Umjesto tuge – ponos

Košarkaši „Spartaka“ nisu se u svojem prvom finalu uspjeli domoći Kupa Jugoslavije. U tome ih je 5. ožujka u Čačku spriječio beogradski „Partizan“, pobijedivši ih, nakon izjednačene i sve vrijeme neizvjesne utakmice, rezultatom 84:81.

I pored poraza, „golubovi“ nemaju razloga za tugu, jer svojom igrom nisu razočarali, niti su od suparnika bili nadigrani. Da nije bilo velikog broja prerano zaradenih osobnih grešaka, tko zna, možda bi pobjednički pokal za ovu godinu stigao u Suboticu.

U polufinalnoj utakmici Subotičani su pobijedili beogradsku „Crvenu zvezdu“ rezultatom 91:81, nakon takoder, do pred sam kraj, veoma neizvjesne i izjednačene igre. „Plavima“ ovom prigodom upućujemo sve čestitke na dostojnom reprezentiranju subotičke košarke, uz želju da u dogledno vrijeme i pokal osvajača jugo-kupa stigne u naš grad.

(z. r.)

Izvršni odbor općine najavio: Akcija čišćenja grada

„Uzimajući u obzir rezultate čišćenja grada u prošloj godini i ove godine će lokalna samouprava pristupiti tome poslu. Ali za razliku od prošle godine sada ćemo akciju započeti puno ranije, a nadamo se da ćemo je sprovesti i puno detaljnije.“ – rekao je na sastanku kod gradonačelnika Imre Kern, predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine. Akcija uljepšavanja grada započinje 7. ožujka i treba da traje šest tjedana, do sredine travnja. Ona će obuhvatiti pospremanje tzv. blokovskih površina oko višespratnica, obnavljanje uništenog zelenila u gradskim parkovima, uklanjanje zemlje i ivičnjaka kolovoza, sanaciju divljih deponija smeća kako u samome gradu, tako i u okolnim naseljima, čišćenje zelenih površina na Paliću i, na kraju, odnošenje šuta i svih čvrstih otpadaka. Pretprošlog tjedna formiran općinski stožer za akciju „za ljepši i čistiji grad“ detaljno će preko sredstava javnog formiranja obavještavati građane Subotice i dijelovima koji će se čistiti. Za provedbu ovakve akcije zatražit će se i pomoć školske omladine, subotičkih poduzeća i udruženja gorana

(lj. k.)

PAVO X EPU

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR
24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1
Telefon: (024) 20-598

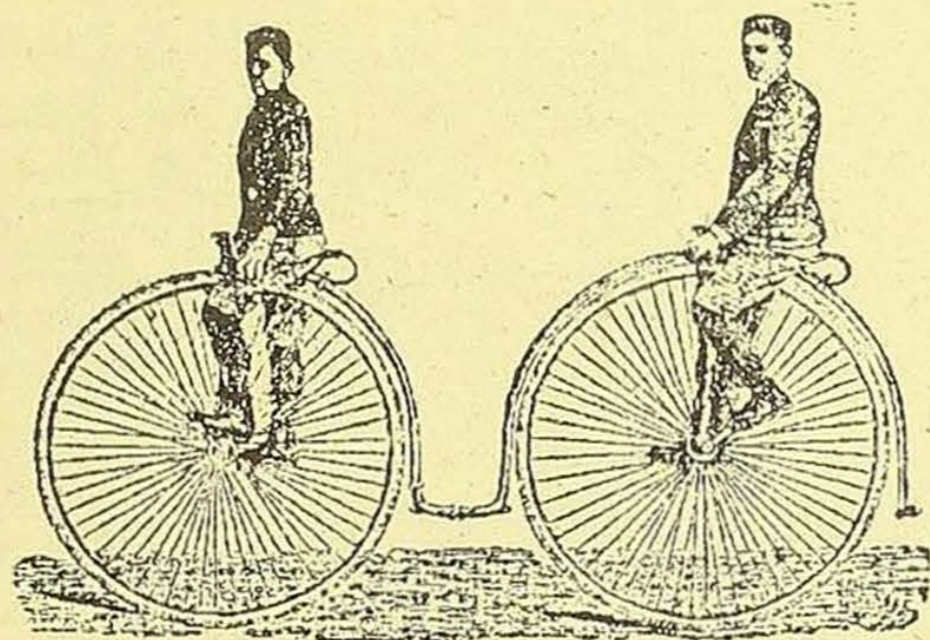
Iz sportske prošlosti Subotice

ZNAČAJAN CENTAR SPORTSKOG ŽIVOTA

Osamdesetih godina prošlog stoljeća Subotica je pored Pešte najjači atletski bastion. „Ovdje teče buran atletski život, jedno natjecanje smjenjiva drugo...” – pisalo je u ono vrijeme u novinama.

Iako je Subotica već od davnina bila jedan od najpoznatijih gradova po veoma intenzivnom razvoju sportskog života, ipak se na Paliću najprije počela sprovoditi organizirana sportska aktivnost. Najinteresantnija nadmetanja održala su se u atletici. Na njima je mogao sudjelovati svatko tko je to želio. Natjecatelji se nisu pripremali kroz treninge, a pozicija za natjecanje nije bilo. Natjecatelji su sami određivali discipline, kao i pravila po kojima će se natjecati.

Organizatori i rukovodioci svih ovih sportskih priredbi su bili braća Vermes. Oni su istodobno bili i natjecatelji, a u kasnijem periodu i treneri.

Kettős vaspárlás Vermes Lajos és Koltósból 1879-ből

Već 1880. godine osnovana je sportska organizacija pod imenom: „

Subotičko gimnastičko udruženje” (Szabadkai torna egyesület), a 1888. godine sportsko udruženje „Achilles” (Achilles Sport egyesület). Osnivači ovih društava su Lajos i Nándor Vermes, a u upravama ovih društava mjesto dobijaju najviđeniji ljudi grada.

Sva sportska aktivnost Subotice ovog vremena vezana je za ime braće Vermes. Oni su pioniri atletike, organizatori mnogih natjecanja, aktivni natjecatelji i veliki propagatori ne samo atletike nego i biciklizma, gimnastike, plivanja i mačevanja. Lajos Vermes je toliko značajna figura ovog vremena da se naprosto ne može pisati o sportskom životu a da se ne spomene njegovo ime. Po struci liječnik, nije se posvetio svom pozivu, već se poslije studija medicine zaposlio kao profesor tjelesnog odgoja na subotičkoj gimnaziji, a 1895. postavljen je za profesora tjelesnog odgoja i mačevanja na univerzitetu u Klužu (Kolozsvár).

Lajos Vermes je kao aktivan sportaš imao posebno velike uspjehe kao biciklist. Na natjecanjima za prvenstvo Austrije i Mađarske, osvojio je po nekoliko prvih mjesta. Na natjecanjima u Parizu 1896. u vježbanju na spravama, pored odličnog plivanja, dobio je visoko francusko odličje za svoj rad u populariziranju sporta.

Vermes nije samo odličan natjecatelj, nego i organizator sportskih natjecanja. Trudio

se svim silama da na Paliću stvori sportski centar koji bi u sportskom svijetu uživao stanovit renome. O svom trošku je uređivao terene i borilišta, čak je izgradio i asfaltiranu biciklističku pistu, čiji ostaci još i danas postoje. Palić je postao prava Meka za sportaše. Na natjecanja su dolazili natjecatelji iz raznih krajeva zemlje.

Interesantno je napomenuti šta su pisale onovremene novine o sportskoj aktivnosti i natjecanjima u Subotici, odnosno na Paliću: „... Svatko voli doći na Subotičke male Olimpijade, ni na jednom provincijskom natjecanju nema toliko posjetitelja, pa ni na natjecanjima u Budimpešti kao u Subotici. Istina, ona se priređuje na Paliću, gdje se svatko vrlo ugodno provede pored domaćina ljubaznog i omiljenog Vermesa”.

Prvo zvanično sportsko natjecanje na Paliću održano je 26. kolovoza 1880. Zvanično

je utoliko što su to prvi registrirani rezultati iz atletike. Natjecanje je održano samo u dvije discipline: skoku u dalj i bacanju kugle od 17,5 kg. Najbolje rezultate postigao je Nándor Vermes koji je skočio u dalj 555 cm, a bacio kuglu 522 cm

Od ove godine pa nadalje, natjecanja se redovito održavaju. Ona postaju sve masovnija. Na programima se javlja sve više disciplina. U ovom periodu održana su već i natjecanja za prvenstvo jednog dijela Austro-Ugarske. To su bila nadaleko čuvena „Palićka natjecanja”, odnosno, kako su ih voljeli nazivati „Palićke male olimpijade”.

Na ovim natjecanjima ponikla su mnoga imena koja su tada i kasnije stjecala slavu svom gradu. To su: Lajos i Nándor Vermes, Lajos Vencel, Nikola Matković, Kalman Pejić, Izsó Vince, Gyula Gruber (kasnije poznat nogometaš „Bačke”), dr. Andrija Kozla svjetski rekorder u bacanju kugle od 17,5 kg, Oszkár Pátáki, Đuro Stantić olimpijski pobjednik i svjetski prvak u brzom hodanju, Ivan Sarić, mnogostruki šampion u biciklizmu i konstruktor monoplana, dr. Josip Mamučić i Máté Vinczer koji su u biciklizmu postigli europski ugled i mnogi drugi.

Godine 1895., odlaskom Lajosa Vermesa u Kluž, atletska aktivnost potpuno prestaje. „Subotičko gimnastičko udruženje” i „Achilles” više ne postoje.

Ante Zomborčević

Priče o gradu

Subotica ili Szabadka ?

„Nomen est omen” (Ime je sudbina) – kaže stara latinska izreka. Valjda su zato ljudi od davnina dajući ime npr. svojoj deci, verovali u magijsku moć imena, i da će ime koje budu davali svom detetu odrediti i njihovu sudbinu. Kinezi, stari Egipćani i Jevreji razvili su celu nauku o imenima, ali verovanje u moć imena nije samo karakteristično za ove drevne narode. Ono je karakteristično i za primitivni mentalitet („Rječnik simbola” str. 204). Poznavati ime, izgovarati ga ispravno, znači imati moći nad bićem ili predmetom. Menjanje imena zato u primitivnoj svesti ima značenje zadržavanja ili gubitka moći. Razvitkom ljudske civilizacije ova primitivna svest nije iščezla, samo se možda pritajila, jer imena gradova, trgova ili ulica često su menjana, zavisno od toga ko je vladao u tom mestu ili su dobijala imena nekog moćnika ili vladara. Valjda su „krstitelji” ili „prekrstitelji” verovali u to, da promenišći ime grada imaju i apsolutnu moć nad njim, ili će, dajući ime nekog moćnika gradu, „zračak” te moći „obasjati” i njihovo mesto, ulicu ili trg, jer „božem prosti”, kako može ulica Srpskih vladara da bude neasfaltirana”, primera radi. Setite se kako su posle Drugog svetskog rata u svim zemljama „realnog socijalizma” nicali gradovi sa prefiksom „Staljin”, ili kod nas, u nekadašnjoj SFRJ, moralo se ograničiti svakoj republici i pokrajini samo jedan prefiks „Tito”, jer je potražnja bila izuzetno velika. Ne verujem da je bilo ijednog većeg grada ili naselja bez ulice ili bulevara maršala Tita. Bilo pa prošlo. Sada se munjevitom brzinom menjaju imena gradova i ulica. Vuk dlaku menja, ali ne i ćud. Kao da se menjanjem imena ulica nešto bitno izmenilo. Imamo li zbog toga bolje organizovanu proizvodnju? Da li su nam lični dohoci zbog toga porasli? Gradski prevoz postao je efikasniji u Beogradu što više ne vozi na Trg Marxa i Engelsa? U svim ovim ritualnim menjanjima imena možemo prepoznati onu primitivnu svest, koja je karakterisala i „oslobodiocce” Subotice i ostalih gradova i naselja, koji su, dajući imena revolucionara i heroja ulicama, mislili da su izbrisali za sva vremena sećanje stanovnika grada. Kao da smo ikad znali da se Gomboški sokak, zapravo zove ulica Petra Drapšina. Ko je govorio da stanuje na Aleji maršala Tita? Svako je rekao da mu je stan na „Radijalcu”.

Svakako, vraćajući se primitivnoj podsvesti možemo objasniti golemi strah „dušebrižnika” ovog grada, da Subotica i zvanično bude Szabadka, makar samo na nivou opštine. Jer, tobože, time se menja ime grada, to nije po ustavu, geografska imena se ne mogu prevoditi itd. Zapravo je prisutan samo primitivni strah, jer ako grad ponese mađarsko ime, ravnopravno sa slovenskim, onda „MI” gubimo vlast nad njim, jer više nismo mi (jedini) oni koji dajemo ime, a time imamo i neprikosnovenu moć, nego se sad moć deli.

Ime grada se ne menja, ono zapravo ostaje isto. Slovenski Subotica, mađarski Szabadka, ime se demokratizuje, uvažava stav stanovnika grada, a i države. To je suština prave demokratije.

Zsombor Szabó, arhitekta

Naš izbor

Ubili su ga ciglama

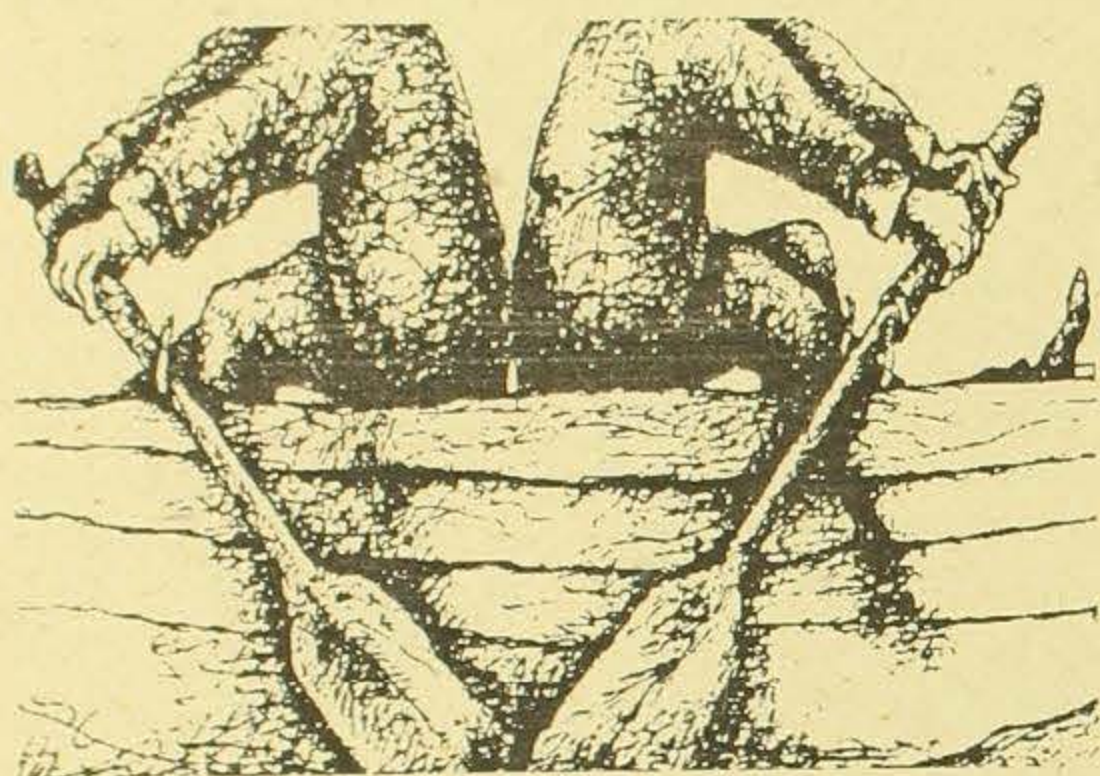
*Ubili su ga, ciglama: crvenim, ciglama
pod zidom, pod zidom, pod zidom,
Žute mu, kosti: hlape u, iglama,
a bio je, pitom i, pitom.*

Jedan žuti, i brkati: jedan crveni, crknuti,

*jedan zelen, i rogat ko jelen,
u sjeni, pljesnivog, zida,*

*ubili su ga, ciglama: crvenim, ciglama,
crvenu, mrlju su, prekrili, priglama,
iz svega se, izvuko, samo, repić:
otpuzo, pa se: uvuko, u zid,
u zid, uzi, duzi.*

Ivan Slamnig

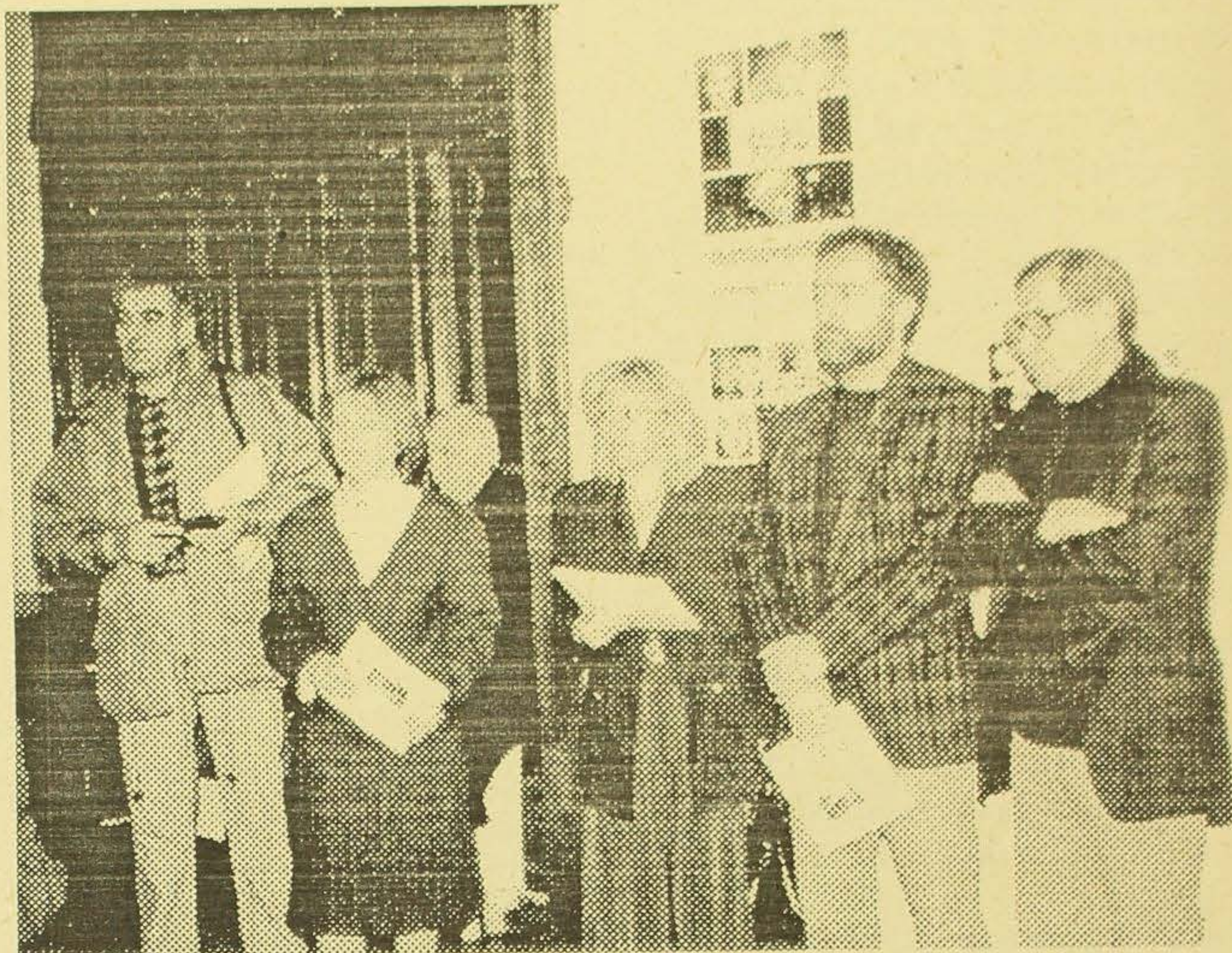
Otvorena izložba „60 godina stripa u Srbiji”**Od Tarzana do Leke**

U zgradi Likovnog susreta otvorena je 24. veljače izložba pod nazivom „60 godina stripa u Srbiji”.

U prisustvu velikog broja posjetitelja, od kojih su neki došli i iz Beograda, izložbu je, nakon uvodnog slova **Olge Šram**, direktorice Likovnog susreta, otvorila **Nada Popović Perišić**, republička ministrica kulture. Prisutnima se obratio i **Slobodan Ivkov**, autor projekta i **Jaša Denegri**.

Na izložbi su predstavljeni radovi 222 autora, a za ovu je priliku izdata i izvrsno opremljena prigodna monografija na 300 stranica po cijeni od 20 dinara.

(z. r.)

Otvorenje izložbe stripa

Poštovani čitaoci, sa zadovoljstvom vas obavještavamo da MATICA SRPSKA izdaje kapitalno delo PRAVOPIS SRPSKOGA JEZIKA (Školsko izdanje)

Autori su: **Mitar Pešikan, Jovan Jerković, Mato Pižurica**

Recenzenti: **Pavle Ivić i Drago Čupić**

PRAVOPIS SRPSKOGA JEZIKA je kapitalno delo koje je proglašeno izdavačkim poduhvatom 1994. godine.

Štampanje prvog i drugog izdanja PRAVOPISA SRPSKOGA JEZIKA pomogli su: Vlada Republike Srbije, savezno Ministarstvo za nauku, tehnologiju i razvoj. Sekretarijat za kulturu Autonomne Pokrajine Vojvodine i brojni sponzori.

PRAVOPIS SRPSKOGA JEZIKA – ŠKOLSKO IZDANJE izlazi u ekavskoj i ijekavskoj varijanti, format A-5 (14×20 cm), oko 320 strana, proširano, šiveno koncem, korice plastificirane, hartija bezdrvena ofsetna 80 gr, pismo ćirilica.

PRAVOPIS SRPSKOGA JEZIKA – ŠKOLSKO IZDANJE izlazi iz štampe početkom marta 1995. godine, kada će i početi isporuka kupcima.

Pretplatna cena je 19 dinara, a rok uplate 31. mart 1995. godine. Važna napomena: za svakih kupljenih 10 primeraka PRAVOPISA SRPSKOG JEZIKA – ŠKOLSKO IZDANJE dobijate još jedan primerak ŠKOLSKOG IZDANJA besplatno.

NARUDŽBENICA

Naručujem(o) _____ primerak(a) PRAVOPISA SRPSKOG JEZIKA – ŠKOLSKO IZDANJE po pretplatnoj ceni 19 dinara
primerak, varijanta (zaokružiti)

1. EKAVSKA

2. IJEKAVSKA

(ime i prezime ili naziv naručioca)

(poštanski broj i mesto)

(ulica i broj)

(telefon)

(potpis)

Uplatiti do 31. marta 1995. godine na IP MATICE SRPSKE, Novi Sad, žiro račun broj 45700-603-6-9048 i primerak overene uplate s ovom narudžbenicom poslati na adresu: IP MATICE SRPSKE, 21000 Novi Sad, Trg Toze Markovića 2. Informacije: telefon centrale (021) 615-599/lokali: 156, 160, 180, 154, 162, 163, direktni: (021) 28-913, 24-164, 23-526 i 614-661.

Isporuca u roku 7 dana po izlasku iz štampe.

Datum _____

Književni leksikon

Dr. Jasna Melvinger (Petrovaradin, 26. svibnja 1940), pjesnik, prozaist, esejist, predavač. Diplomirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Do mirovine, prije nekoliko godina, radila kao sveučilišni nastavnik u Osijeku.

Suptilna je lirski pjesnikinja sklona elegičnom tonu i nježnom transponiranju pjesničkih tema. Snažno prisutan introspektivni element daje njezinim lirskim refleksijama o svakodnevnim stvarima boju intimističke poezije, u kojoj najraznovrsniji oblici života dobijaju blagu lirsku artikulaciju. Prevodi sa slovenskog jezika.

Do sada objavila zbirke pjesama: *Vodeni cvet*, 1958; *Sve što diše*, 1963; *Tako umiru starice*, 1967; *Svet i svetlost*, 1971; *Visoke strane ležaja*, 1979; *Avans za danas*, 1986; te roman *Pet sestara*, 1972. i više knjiga studija itd.

Kao ocean ti o meni snatriš

*Kao ocean ti o meni snatriš
Dugo me traže zalijepljene struje
Glas mi do jake iznemogle satri
Plamenom što ga u hrid otvrdnjuješ*

*Strunama svojim blistavim od vlage
Proteže se k meni prostirkom vala
Da stopalima od bijele magle
Ponad ponora kročim što ga valjaš*

*Dva rta s tvoga dna nek se pomole
Kada se u munji na dvije pole
Razdrutih nebesa u mah podijelim*

*U trag svoj u pijesak ja se izuh
Usnama pučine da sam ti blizu
Iz vrela suze izroniti smijem li*

Ti si moju mjesecinu pio

*Ti si moju mjesecinu pio
Nad skrta se nadnosio vrela
Budan ti si noć u meni snio
Slap rušio podno huka bijela*

*Ti si moju mjesecinu pio
Vino koje nikad ne trijezni
Žubor moj si niza grlo slio
Na pojilu tragova opreznih*

*Gdje se sjajem zrcale zvijeri
Od ljudskog pogleda stariji
Uštap u kob pečati nam dveri*

*I od mladog mladi si mjeseca
U povoj te nitko blistaviji
Ne prepovi da nebom zajecaš.*

Promocija knjige i izložba slika

Srce puno poezije

Poezija puna svakodnevice, ili svakodnevica ispunjena poezijom? Pitanje je težine kvadrature kruga. Hoće li poeziju pisati svi, ili ona skrivena čuči u svakom ljudskom biću očekujući trenutak pojavljivanja u različitim formama u gestu, slici, jeziku, tišini ili u „ili-ili“?

Sreća je razvitka društva što pravoga od-

Voditelj večeri bio je Čedomir Kilibarda, a o knjizi je govorio književnik Petko Vojnić Purčar. Tom prigodom, prije književne večeri u izložbenoj sali Gradske biblioteke otvorena je izložba crteža i akvarela Jasne Melvinger. Izložbu je otvorila Olga Šram, direktor Likovnog susreta istaknuvši:

-- Jasna Melvinger izolira predmet, ocrtava ga jednostavno, neposrednom linijom. Sumarno naznačava osnovne karakteristike, a konačnu obradu još svežega crteža

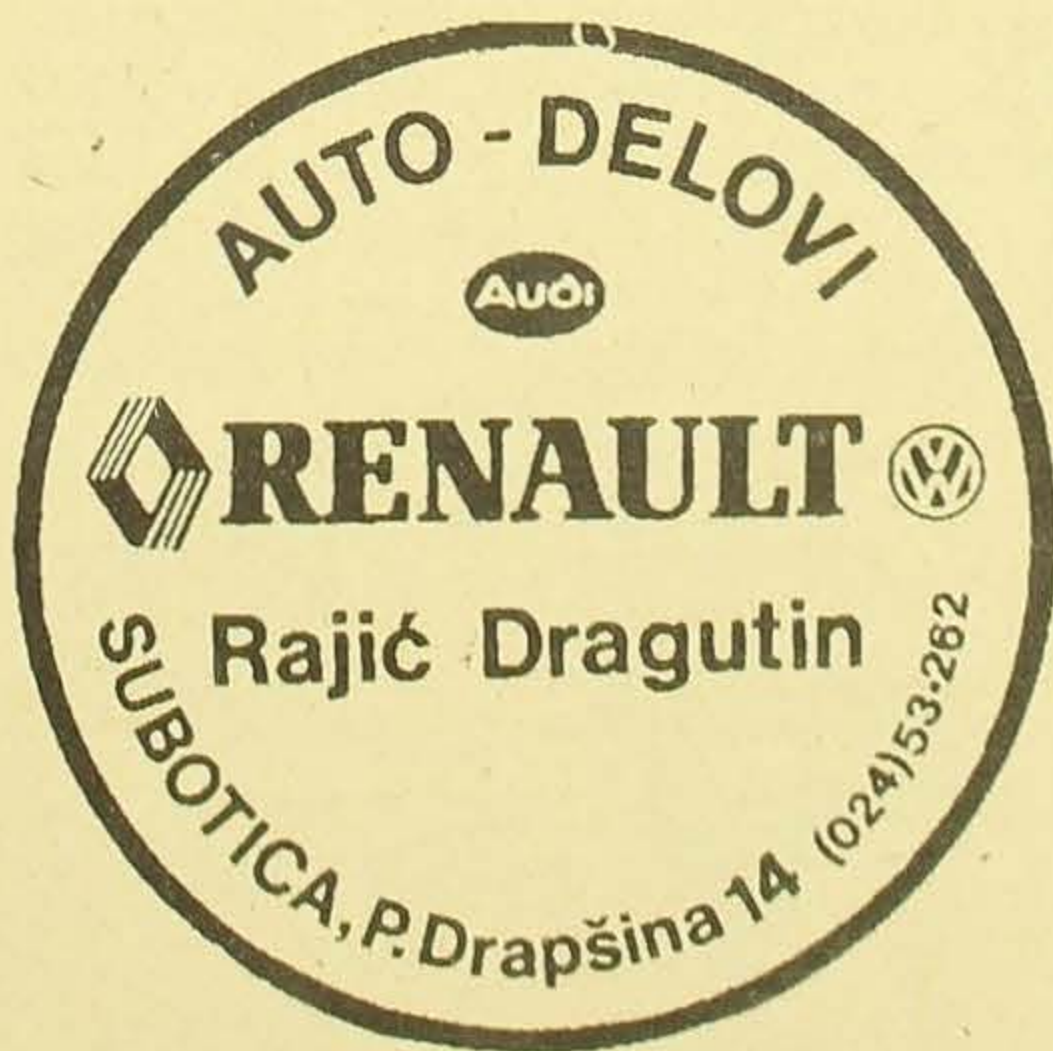
Detalj s promocije

govora nema. Ovakve misli slušajući poeziju na promociji knjige „Sastanak bez dnevnog reda“ u Grdskoj biblioteci 3. ožujka motale su mi se po glavi.

U prepunoj sali bila je to simpatična večer, više posvećena autorima nego pjesništvu, koja je ipak kroz recitaciju prodrila do srca. Hrabar je potez Dijane Kopunović da u ovom nepoetičnom vremenu prikaže panoramu subotičkih amaterskih pjesnika.

postiče otiskivanjem na drugi list papira (frontažom). Original je otiskivanjem izmijenio prvobitni rukopis autorice. Boja se djelomice razlila -- iscrtala ili skrila detalj. Autorica zadržava oba primjerka i izlaže ih simetrično suočene. Predmet više nije sam. – kazala je na otvorenju gospoda Šram.

(v. s.)

Izložba i predavanje u okviru 25. obljetnice „Bunjevačkog kola“

Povijest bunjevačkog tiska

U povodu 125. obljetnice pokretanja „Bunjevačkih i šokačkih novina“ u izložbenoj sali Gradske biblioteke bit će 17. ožujka otvorena izložba bunjevačkog tiska i drugih izdanja koja se bave problemima povijesti, umjetnosti i kulture bačkih Bunjevaca.

Na istu temu u prostorijama „Bunjevačkog kola“ predavanje će 21. ožujka održati mr. Josip Buljović.

Objekti manifestacije dio su aktivnosti u okviru obilježavanja 25. obljetnice KUD „Bunjevačko kolo“.

(a. z.)

Dajte nam mogućnost da sve njive zasejemo „Parlog“ naša budućnost!

Primicanje agrorokova setve pojedinih prolećnih kultura i vremenske prilike trebalo bi da su uticale da se prolećnim radovima pristupilo znatno agilnije nego što je to u datom trenutku. Prolazeći atarima slika je zaista tužna. Malo se radi, tu i tamo po koji traktor a ima i po koja zaprega. Na postavljeno pitanje nije teško dati odgovor.

Zašto je to tako?

Zemljoradnici ne žele da ostave zemlju u „parlogu“, to su činili samo u izuzetnim prilikama, skoro nikada, a šta će biti ovoga proleća?

Zašto je to tako nije teško pogoditi. Nema se novca da se nabavi sve što je potrebno za normalnu, pa i okrnjenu setvu. Nema se novca, a nema ni nafte, bez koje je svaki početak nemoguć. Obecanje je da će se nafta, na bonove, moći dobiti. Jedan veći deo u martu, a ostalo u aprilu i maju. Zbog ataka na „sivu ekonomiju“ presušuju izvori snabdevanja naftom. Nafta nema, i to je osnovni uzrok sadašnjeg stanja na subotičkim poljima.

Besparica je ne manji problem. Zemljoradnicima se obećava da će se najkasnije za nekoliko dana sve obaveze za isporučene proizvode izmiriti, da će se možda dobiti i neki krediti, da se radi na zakonu o agrarnom budžetu. Nažalost ovakva zavlačenja, ne oru brazdu.

Govori se o aktiviranju zaliha zemljoradničkih proizvoda. Ko će te zalihe aktivirati? Zemljoradnik svakako ne. A od proclaje tih zaliha očekuje se novac, ili bar deo novca za prolećnu setvu.

Staračka domaćinstva i vlasnici zemlje, a da nisu sposobni niti opremljeni za obradu, su u znatno težem položaju nego što su bili pre godinu dana. Nema njihovu zemlju ko da radi. Arendaš otkazuje rad, jer nema mogućnosti da se pridržava poreskih propisa i da plaća porez umesto vlasnika zemlje, a nema ni nafte. Prinosi su u poslednjih nekoliko godina takvi da u retkim slučajevima pokrivaju i najprostiju reprodukciju. Bez obzira na visinu prinosa troškovi su znatno veći, pa eto gubitka. Arendaš više nije u stanju da snosi gubitak, pa se vrlo lako može desiti da mnogo tzv. arendaške zemlje ostane u „parlogu“.

No i pored svih nedaća, pravi zemljoradnici i pravi arendaši još uvek poručuju: „Setva će biti obavljena ako se za to stvore uslovi“.

Mr Ivan Rudinski

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU“

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

KORISTIĆE VAM!

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Radno vreme: od 7 do 16 časova

Subotom: od 7 do 13 časova

Telefon: 787-043

Sta bi trebalo da znamo o kukuru-
ruzu šećercu

Klip ubrati pravovremeno

Kod nas se kukuruz šećerac (*Zea mays* L. sacharata Sturt.) veoma malo gaji, mada naša zemlja spada u najveće odgajivače kukuruza u svetu. Narod jede običan mlad kukuruz, bilo da je kuvan ili pečen. Šećerac je zato mnogo ukusniji, pa nije na odmet da se gaji i u ovim krajevima, jer za njegovo gajenje postoje svi uslovi. Stiče se utisak da se neobaveštenost o njemu tumači kao glavni razlog zašto je on na ovom području samo u tragovima.

Od ostalih vrsta i podvrsta kukuruza, šećerac se razlikuje svojim naboranim zrnom koje je bogato šećerom i proteinom. Mlado zrno u fazi mlečne zriobe je ukusno, sočno i mekano. Osim za kuvanje i pečenje, može se i konzervirati.

Kukuruz šećerac se gaji gotovo na isti način kao i kukuruz za stočnu ishranu. Postoje F1 hibridi koji se pretežno gaje. Prema vegetacionom periodu šećerci se svrstavaju u ranostasne sorte kukuruza (70 – 75 dana), a ima sorti i sa 100 dana.

Više se cene žute sorte jer sadrže vitamina A, kojeg nema u nekim sortama. Za kukuruz šećerac zemljište se priprema i dubri na isti način kao i za poljski kukuruz. Setva se obavlja kao i za poljski kukuruz. U vrtovima se obično seje u kućicama na rastojanju 70 x 60 cm, a na većim površinama u redovima s međurednim razmakom 70 cm. U kućicama se ostavlja 1 – 3 biljke, a u redovima se biljke proređuju na 30 – 50 cm. Za 1 ha potrebno je 15 – 30 kg semena, zavisno od rastojanja u redu i međurednog. Ranije sorte se seju gušće.

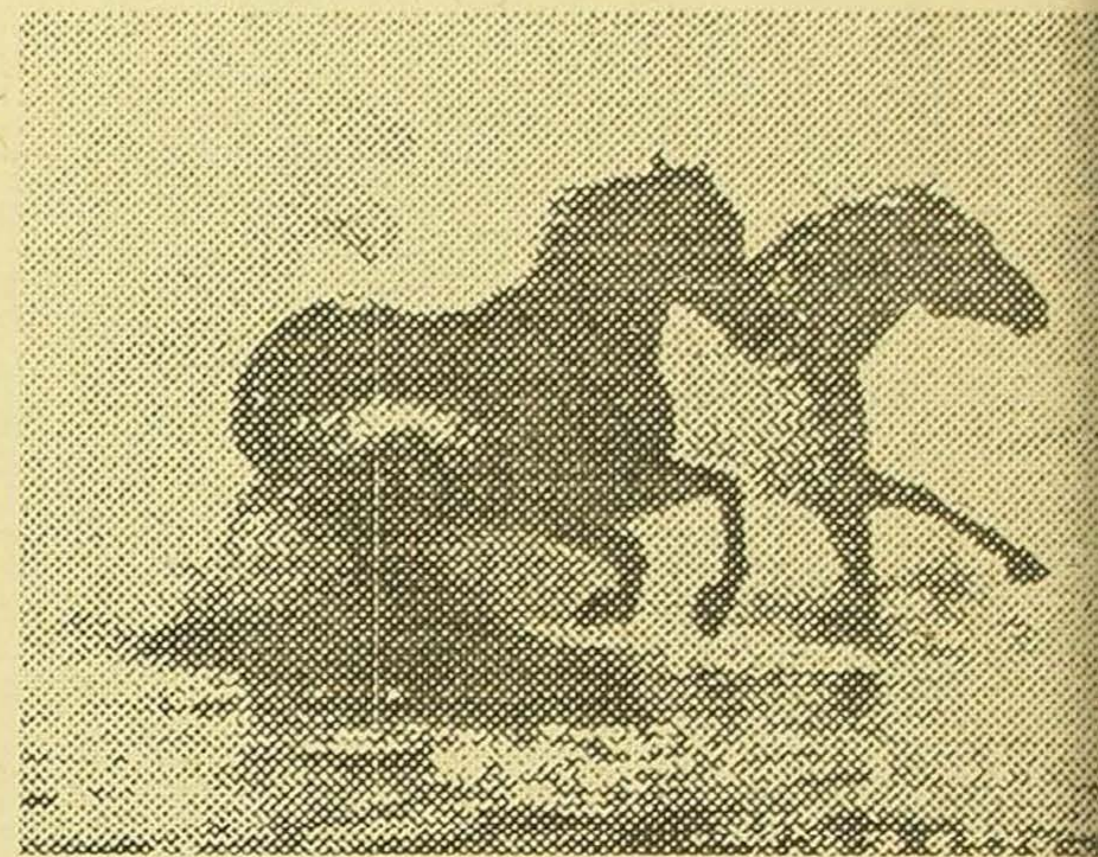
Jako je važno da se klip ubere pravovremeno. Klip koji još nije za berbu poznaje se po nedovoljno naraslim zrnima, a ima previše soka u njima. Berbu treba obaviti u fazi mlečne zrelosti jer u toj fazi zrno sadrži puno mlečnog soka i šećera. Berba se obavlja rano izjutra. U ubranom klipu nastavlja se proces pretvaranja šećera u skrob. Ovaj proces je brži pri višoj temperaturi. Da se sav šećer ne bi pretvorio u skrob potrebno je nakon berbe što pre pristupiti konzerviranju ili upotrebi kukuruza šećerca.

Mr Ivan Rudinski

Odgajivačima ždrebadu: Pre pripusta – pregled

U ovom nastavku o reprodukciji kobilica važno je reći da u priplod ulaze samo polno zdrave kobile, u tzv. priplodnoj kondiciji. Izbor za ovu kategoriju se vrši po strogim stočarskim kriterijumima i na osnovu detaljnog kliničkog pregleda pre polnog žara. Tek kada se utvrdi prava priplodna sposobnost kobile, ona može ići u priplod.

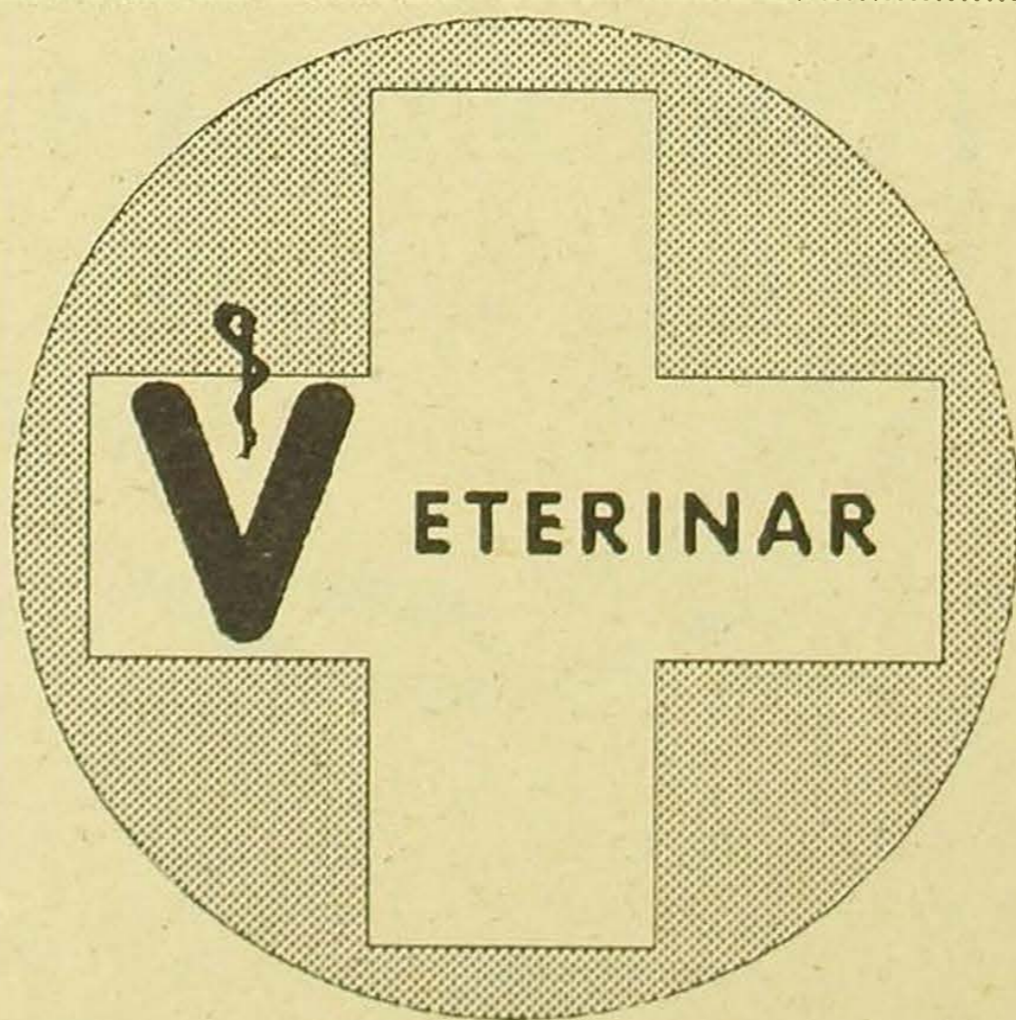
Zatim, upozorio bih odgajivače ždrebadu da kod kobile u polnom žaru pre parenja ili veštačkog osemenjavanja treba vršiti probnu raspasanost. Ona se vrši sa probnim pastuvom obavezno preko ograde ili probnog štanda. Tom prilikom treba obratiti pažnju na njeno ponašanje u blizini pastuva i na izraženost spoljašnjih znakova raspasanosti (da spomenem samo neke: mirna je i podiže rep blisko itd.).

Opariva je samo ona kobila koja pokazuje spremnost za parenje, tj. gde su svi spoljašnji simptomi raspuštanja jasno izraženi. U protivnom, kada su simptomi nejasni ili slabo izraženi kobilu pre pripusta mora pregledati veterinar. Kod zdravih kobilica pregled se svodi samo na rektalnu kontrolu jajnika i folikula, dok se kobile sa raznim poremećajima moraju lečiti u cilju povećanja plodnosti.

Kod nekih kobilica koje su ranije bile pripuštene, može se desiti da ponovo uđu u polni žar iako je ždrebna. Kod takvih obavezno preporučujem pregled prije pripusta, kako ne bi došlo do neželjenih posledica, tj. pobačaja, čiji uzrok bi bio sam akt parenja pogotovo što se ždrebnost u kobilu može utvrditi vrlo rano.

dipl. vet. Grgo Tumbas

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senćanske crkve)

telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19 časova

va

– nedeljom od 8 do 11 časova

Prilog stanju epizootije od 1880. do 1900. godine na području Subotice

EPIZOOTIJA – SLINAVKE I ŠAPA (III.)

Na području Bačke, epizootija slinavke i šapa registrovana je 1884. godine i 1890. godine. Štete koje su nastale od ovih epizootija bile su velike, uz napomenu da evidentirani podaci postoje za 1890. godinu. Talas ove zarazne bolesti u 1890. godini zahvatio je pored Mađarske, Austriju, Belgiju, Bugarsku, Francusku, Nemačku, Italiju, Rumuniju, Švajcarsku i druge zemlje južne i istočne Evrope. U Srbiji su se prva oboljenja javila 8. novembra 1890. godine. S obzirom na vremenske prilike zaraza se brzo proširila, tako da je krajem decembra oboljenje bilo evidentirano u sedam okruga, dvanaest srezova, četrdeset i pet opština... Po službenim podacima u ovom vremenskom intervalu obolelo je u Srbiji 3965 goveda. Napominje se da je talas zaraze zahvatio veliki deo današnjeg jugoslovenskog područja. Od zaraze je bila slobodna samo Jadranska obala. Kao posebno žarište odakle se slinavka i šap prostirao, pominje se veliki sajmišni stočarski centar Bačko Novo Mesto. Kako je ova epizootija u severnim krajevima Bačke zabeležena već 1890. godine, karakteristično je dat njen ciklus razvoja. Slinavka i šap se od aprila stalno širila, da bi od maja do jula nešto popustila, a najveći talas širenja zabeležen je od avgusta do oktobra, da bi u zimskim mesecima širenje bilo opet u padu. Primećeno je da je na zaraženim stadima jednog zapata sa klasičnim znacima

oboljenja bilo 95% goveda. Prebolela goveda, koja su već jednom bila inficirana tokom ove epizootije oko 15% ponovo je obolelo. Zaraza se prenela i na svinje, kod kojih se brzo širila. Nakon što je u zapatu svinja primećeno obolenje na dva-tri grla, za 3-4 dana ceo zapat je pod znacima oboljenja. Zaraza je zahvatila sve kategorije svinja, kako mršave tako i debele. Akutna slika oboljenja trajala je 7-8 dana da bi posle nastupilo preboljevanje. Šteta je bila velika, ne samo zbog toka bolesti nego i nakon preboljevanja, budući je kod znatnog broja svinja usled smanjenja pokretljivosti, smanjeno bilo i uzimanje hrane. Zarazu su teško preživela telad i prasadi sišančad.

U Subotici, po jednom izveštaju veterinara Jožefa Langa, zaraza je bila uzela takvog maha da su tokom 1890. godine da su veterinari bili preangažovani na suzbijanju slinavke i šapa, pa čak ni službeni godišnji izveštaj nisu mogli pripremiti na vreme (podatak iz marta 1891. godine).

Ova epizootija, bila je na izmaku na jesen 1891. godine. Po veterinarskom izveštaju od 14. avgusta 1891. vidi se da je na ispaši bilo goveda sa prebolelom slinavkom i, kako se u izveštaju navodi, ima i 36 grla obolelih od šapa.

Karakterističan je prenos slinavke i šapa iz Subotice u Segedin. Prilikom povratnog

teranja volova sa subotičkog sajma od 20. marta 1890. u Segedin, koji su usput na javnim pojilištima pored ispaše i napajani, te na taj način, tumači se, da su i inficirani. Sa ovim volovima uneta je slinavka i šap u Segedin, gde je zaraza buknuła, a vrlo brzo je obolelo 5240 goveda, 3818 ovaca i 323 svinje.

Na području Bačke službeno je evidentirano da je od slinavke i šapa obolelo 21291 govedo, 9240 ovaca i 4064 svinje, a uginulo je 15 goveda.

Tokom ove epizootije u više navrata ustanovljeno je oboljenje i kod ljudi, uglavnom kod neposrednih stočara, veterinara i kod dece, koja su pila neprokovano mleko, a koje je poticalo od obolelih krava. Kod ljudi oboljenje se manifestovalo naglim povišenjem temperature, sa mehurićima na usnama, jeziku i nosnoj sluznici. Lečenje se vršilo kod ljudi sa hlorkalijumom i trajalo je šest dana.

Da se zaraza u tako velikom obimu proširila, dato je sledeće objašnjenje:

1. Prodor zaraze dolazio je sa više pravaca;
2. prijava zaraznog oboljenja je kasnila;
3. službeni organi su na mnogo mesta omogućavali samo širenje zaraze;
4. manjkavost stručnog kadra;
5. zaraza se širila i ispašom, a i putem trgovine stokom.

Dr Albe Rudinski

Vitaminska biblija**Šta su hranjivi sastojci?**

To nisu samo vitamini, mada ljudi često smatraju da su oni isto što i vitamini.

Šest važnih hranjivih sastojaka:

Proteini (koji su sačinjeni od amino-kiselina) Masti, Minerali, Vitamini i Voda su hranjivi sastojci – sastojci hrane koji se mogu apsorbovati – i koji su neophodni za dobro zdravlje. Hranjivi sastojci neophodni su za stvaranje energije, funkcionisanje organa, iskorišćavanje hrane i rastenje ćelija.

Razlika između mikrohranjivih i makrohranjivih sastojaka

Mikrohranjivi sastojci, kao što su vitamini i minerali, sami ne obezbeđuju energiju. Makrohranjivi sastojci – ugljeni hidrati, masti i proteini – ostvaruju to, ali samo kada ima dovoljno mikrohranjivih sastojaka da ih pokrenu. Kada su u pitanju hranjivi sastojci, **manjak** je često isto što i **višak**. Količina mikrohranjivih i makrohranjivih sastojaka potrebna za dobro zdravlje veoma je različita – ali i jedni i drugi su značajni.

Kako deluju hranjivi sastojci

Telo uprošćava hranjive sastojke da bi ih iskoristilo.

Hranjivi sastojci u osnovi deluju posredstvom varenja. Varenje je proces neprestanog hemijskog uprošćavanja materija koje ulaze u telo kroz usta. Materija se razlaže delovanjem enzima u manje i prostije hemijske delove, koji se onda mogu apsorbovati kroz zidove sistema za varenje – mišićne cevi sa otvorenim krajevima, duge više od devet metara, koje prolaze kroz telo – i napokon odlazi u krvotok.

Enzim – proteinska materija koja se nalazi u živim ćelijama i koja izaziva hemijske promene; neophodna za varenje hrane.

Amino-kiseline – organske smese od kojih su sačinjeni proteini: ima 22 poznate amino-kiseline, ali su samo 9 od njih preko potrebni hranjivi sastojci za čoveka (histidin, izoleucin, leucin, lizin, sve amino-kiseline koje sadrže sumpor, sve aromatične amino-kiseline, treonin, triptofan i valin).

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike**Razlog**

– Mnogi su nam problemi preko glave!
– Pa naravno, kada ih rešavamo samo sa dva prsta!

Porezi

– Jel' vi u selu imate problema s porezima?

– Nemamo problema, jer porez uglavnom ne plaćamo.

Dinar po dinar

– Ranije se govorilo: dinar po dinar bogatstvo!

– E, a sada je: dinar po dinar, crkavica i to progresivno oporezovana!

Paketi

– Mene baš brinu ovi vladini „paketi”!

– I mene, mislim ko će da plati svu tu poštarinu!

(na. vi.)

AUROMETAL

Jari pivski ječam ZATO ŠTO VOLIMO I PIVO!

Po Pliniju i Herodotu još su stari Egipćani spravljali od ječma piće koje je odgovaralo današnjem pivu. Uz to, ječam su u mešavini sa pšenicom koristili i za utvrđivanje trudnoće žena, tako što su lanenu kesicu napunjenu ovim žitaricama potapali u ženinu mokraću. „Ako isključaju zrna, onda je to dokaz trudnoće. Ako prvo isključa pšenica, onda će se roditi dečak, a ako prvo klija ječam, rodiće se devojčica” (Nikolić, 1928.).

Ječam (*Hordeum vulgare* L., sativum J.) se ubraja u najznačajnije ratarske biljke u svetu i po površinama od 73 miliona hektara (1988/1990) na koliko se gaji, zauzima četvrto mesto, iza pšenice, pirinča i kukuruza. Proizvodi od ječma (zrno, slama, cela zelena biljka) koriste se za ishranu stoke, ljudi i industrijsku preradu. Ječam se za ishranu stoke koristi kao koncentrovana ili kabasta (zelena biljka) hrana. Upotrebljava se i za ishranu ljudi (geršla), ali znatno manje od drugih žita. Velike količine proizvedenog zrna ječma služe kao sirovine za industrijsku preradu, pre svega u industriji skroba i alkohola. Međutim, proizvodnja slada i piva najznačajniji je vid industrijske prerade ječma.

Po klasičnoj definiciji bavarskog zakonika iz 1516. godine, pivo se može proizvoditi samo od ječmenog slada, hmelja i vode. Ulo-

ga slada je pri tome višestruka, jer obezbeđuje gotovo sve sastojke od kojih zavisi hranjiva vrednost, ukus, miris, boja i stabilnost piva; obezbeđuje neophodne agense (enzime) za prevodenje sastojaka zrna u rastvor; obezbeđuje interne sastojke (plevica) kojima se obavlja razdvajanje sladne komine na sladovinu i trop (filtracija).

Imajući sve ovo u vidu, jasno je zašto su tokom razvoja proizvodnje piva postepeno utvrđivani vrlo strogo definisani kriterijumi kvaliteta ječma, jedine polazne sirovine za dobijanje slada, tako da danas pod pojmom pivskog ječma najčešće podrazumevamo samo jari dvoredi ječam – *Hordeum distichum*.

Zrno ječma sadrži 12 – 20% vlage i 88 – 80% suve supstance, u kojoj ima oko 63% skroba, 14% ostalih bez-N-ekstraktivnih sastojaka, 11% belančevina, 6% sirovog vlakna, 3% mineralnih sastojaka (Luers, 1950.).

Pri proizvodnji pivskog ječma, za postizanje visokih prinosa i odgovarajućeg kvaliteta potrebno je obratiti pažnju na neke značajne momente tehnologije, kao što su izbor sorte, preduseva i zemljišta, vreme setve i količina semena, kao i dubrenje.

Novija istraživanja o mogućnosti dubrenja ječma na bazi rezidualnog, lako pristupačnog azota (NO₃-N i NH₄-N) u zemljištu ukazuju da je izbor ne samo preduseva, već i parcele moguće izvršiti na bazi analize zemljišta pre setve. Pokazalo se da se pri sadržaju NO₃-N od 40 do 60 kg/ha u sloju zemljišta 0

–60 cm može još uvek postići dobar kvalitet zrna uz kontrolu upotrebe azotnih đubriva. Ukoliko količina NO₃-N prelazi 60 kg/ha, jari pivski ječam ne bi trebalo sejati na takvoj parceli bez obzira na predusev. Na osnovu analize i sadržaja lako pristupačnog azota u zemljištu, određuje se i optimalna doza ovog hraniva koja se unosi dubrenjem.

Prema Maleševiću (1992.) veza između mineralnog i azota iz đubriva izražena je linearnom jednačinom regresije, koja za jari ječam glasi:

$$y = 62,3 - 0,52x$$

gde je: y – količina azota iz đubriva, x – suma NO₃-N u sloju zemljišta 0 – 60 cm dubine

U našim uslovima, najsigurniji predusev za jari pivski ječam je suncokret, kako sa aspekta prinosa, tako i sa aspekta kvaliteta zrna. Zatim slede soja, merkantilni kukuruz (ukoliko ne postoji opasnost od rezidualnog delovanja herbicida) i uslovno šećerna repa. Potpuna ekspresija potencijala za prinos i kvalitet može se očekivati ukoliko se sorta zaseje u optimalnom roku, a to je period od 1. februara do 15. marta. Setvu jarog ječma treba započeti sortama Novosadski-294, Novosadski-310, a nakon njih sejati Pek, Vihor, Novosadski-292 i 301. Gustina setve treba da se kreće od 350 do 450 klijavih zrna po m², što zavisi od sorte i roka setve. Sve mere nege koje doprinose višem prinosu, istovremeno pozitivno deluju i na kvalitet zrna.

Dragan Vidaković

Istorijski razvoj hortikulture

Zelene površine naselja novog veka PARKOVI RENESANSE (I)

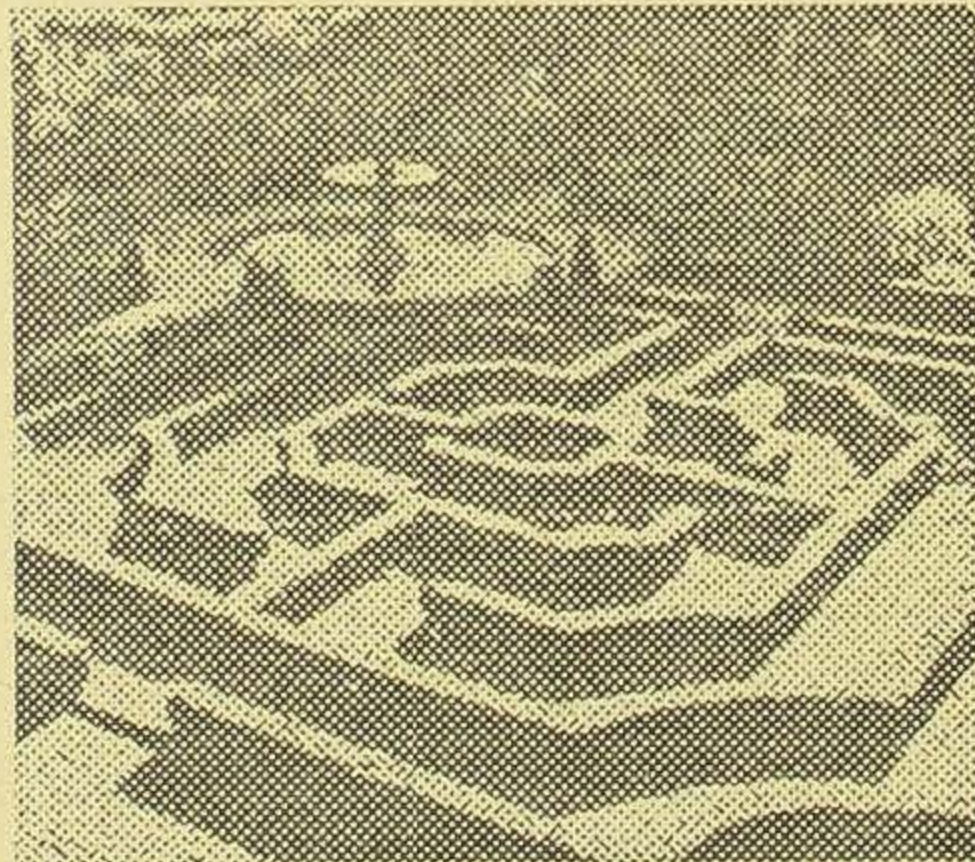
Uporedo sa opštim razvojem društva i kulture, renesansa je donela preporod i u oblasti umetnosti podizanja zelenih površina naselja. Stvaraju se ne samo veliki, već i parkovi takve vrednosti u dekorativnom-estetskom pogledu kao što su na primer parkovi Italije u XVI veku, koji ulaze u riznicu svet-skih dostignuća u ovoj oblasti.

U Firenci u Italiji, jednom od kulturnih centara Evrope tog vremena, pojavljuju se prvi parkovi visoke kompoziciono- arhitektonske vrednosti. Biser među njime predstavlja Đardino Boboli iz sredine XVI veka koji se i danas nalazi na brežuljkastoj okolini palate Pitti u kojoj je smeštena jedna od najpoznatijih umetničkih galerija ovog grada.

U parku Boboli nalazi se mali amfiteatar opkoljen sa više terasa na kojima su se nalazile guste grupe drveća. Prema jednom krilu zgrade nalazili su se ribnjaci i jezera sa divnim ostrvcima. Šumarci i grupe drveća izmešani sa žbunastim biljkama bili su toliko gusti da se dobijao utisak prave šume. Između ovih grupa povlačile su se krivudave staze. Glavna staza vodila je preko amfiteatra od centralne zgrade pravo na jedan brežuljak na granici parka, kao i na delu koji se nalazi prema drugom krilu zgrade, rešen je po principu

geometrijskog stila. Duž te staze su brojne skulpture, vaze i vodokoci. Sve to doprinelo je da Đardino Boboli postane obrazac italijanske škole umetnosti podizanja zelenih površina perioda renesanse. Pored njega, u Firenci su poznati i parkovi Kastela i Kamberija.

U Rimu se u tom periodu podižu ne manje poznati parkovi kao što je npr. Vila di Este u obliku pet terasa, u predelu Tivoli, po kojem

će docnije mnogi parkovi Evrope dobiti ime (Kopenhagen, Ljubljana). I ovaj park je postao uzor podizanja parkova toga vremena u Italiji. Obiluje vodokocima. U njemu su se nalazile izvanredno lepe stepenice, koje su se od centralne zgrade spuštale kroz park. U kompozicionom pogledu i to je park sa površinama pravilnih geometrijskih slika. Pored ovog parka, u Rimu su poznati i Kolona, farmezi na Palatinu, Vatikanski vrt i Vila Torlonja, poznata po čuvenim stepenicama i kaskadama.

Italijanski park u periodu renesanse po pravilu nije veliki ali se pri komponovanju uvek do krajnjih granica nastoji iskoristiti prirodan reljef. Karakteristično je i izrazito bogatstvo predstavnika biljnog sveta kao i obilje skulptura. Po pravilu dvorac, ili neka druga velika zgrada, zauzima centralno mesto. Od njega se preko stepenica i terasa pruža glavna aleja duž koje se nalaze brojne skulpture. Drveću i žbunastim vrstama, koje se nalaze na ivici ove glavne magistrale, kresanjem se daju određeni pravilni oblici. Često se kresanjem u ravne „zidove” ovih špalira drveća i žbunja stvaraju polukružne niše za skulpture. Zanimljivo je da se u to vreme veština davanja krunama drveća kresanjem oblik životinja i ljudi (topijarstvo) nije široko primenjivala, bez obzira na nasleđe u ovoj oblasti još iz doba starih Rimljana.

Jedna od karakteristika oblikovanja parkova italijanske renesanse je obilno korišćenje vode kao elemenata kompozicije, a zatim, katkad i preterano korišćenje skulptura. Ovo je posledica činjenice da je renesansa kao pojava u umetnosti uopšte nastala iz pokreta za ugledanjem na antička dostignuća, što je moralo da se odrazi i na oblikovanje u oblasti hortikulture. Podražavanje antičkog kulturnog nasleđa u ovoj oblasti ogledalo se i u stvaranju pravilnih geometrijskih površina parkova toga doba.

(nastavlja se)

Ružica Pisanić, dipl. ing. hortikulture

Aforizmi

Ako ti je sloboda neograničena, am si dužan ograničiti je.

Sjećanje na dragu osobu, este neuništiva iskra, premna da rasplamsa požar, i srcima koja su bila bliska.

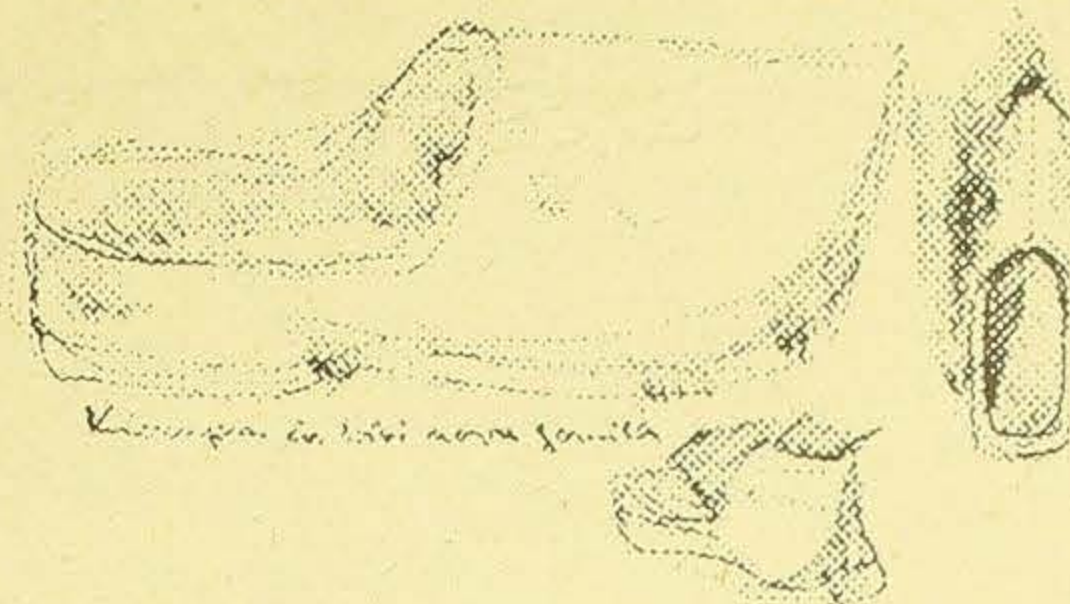
Ni mnogE erudite ne osjećaju granicu

zmeđu dijaloga i monologa.

Pojmove nije dovoljno znati; reba ih u biti „pročešljati”.

Na putu evolucije od homoida to humanoida, naći će se više antropoida nego Aristid-a.

Željko Skenderović

VEŠTAK

Da ne povirujem: čisto proliće u veljači! Mlada ditelna već baca prvo lišće, jorgovan nabubrio ko jesenašnje udavače, a i nebo plavo, da plavlje ne mož bit. Cicamaca procvatala po dolovima koji, ako se ovako nastavi, izumriće ko američki Indijanci... Ko časna rič u narodu! Taman sam tio leć na ljuljačku u parku prid kućom, kad čujem šljapkanje opanska. Ta nisu to ni opanke, već očičene čizme, svakako gumene, one što je još kadgodašnje „Borovo” dartovalo. Nisam tribo trevljat. Pajo! Pa taj arcuzin uvik trevi da me uzangiri, baš onda kad oću da odmorim dušu u ljuljački. To stvarno morate probat: svežete mrežu izmed dva drveta, legnete, zaintate se, pa puštite mozak na pašu, ko šiše na ledinu. Ja to furtom radim, kad me život, jel niki drugi nasirćete. Legnem tako, zaintam se, pa otvorim oči. Ko da se nebo inta više mene, a ne ja. Lipo je to. Probajte pa ćete vidit. Al' zabadavad moje uživanje. Pajo je dobar za komšiju, al' ovako prava pravcata napast ko sotona u korizmi.

– Faljnis! Kome ide tom ide, a kome ne taj još ni veštak nije bacio na žito.

– Amen Pajo. Pa jel ti šogor Joško nije dono veštak iz Madžarske? On je bar poznat po švercu. Napuni limuzinu, ta ko škatulju mašine, a madžarskom cariniku tutne koju deseticu i nema nevolje. Jel, naposlitku, zašto ne bi prolufitiro tvoju gujcu na granici? Sad i tako nema gužve.

– Isteko mi pasoš, a znaš kako je sad. Ta ne samo sad, već i otprija. Misto pasoša utiraju ti poziv za rezervu.

– Dobro, ostavi politiku. Već, zašto ti šogor nije dono?

– Ta tio je i bio je. Znaš da meni ne triba puno. Niki tridesetak meteri. Madžare je uspio podmitit, al' ove naše Bože sačuvaj. Nov propis. Država mož propast čerez gladi, al zakon je zakon. Pogotovo onaj carinski, da ne kažem carski. Kad sam izjesapio koga sve i koliko moram podmazat, jeptinije mi da ne orem i ne sijem.

– He, eto vidiš! Kad ti ja kažem da pratiš politiku i televizor, ti se smiješ. Mož kupit veštaka jeptino, samo triba otić rad njeg. Nihil čito u novini koliko je ministarka Božinovička prodala martićima, hadžićima, dobrokazama i drugim kerandama i to zdravo jeptino. Požuri dok umproforeci ne odu, jel taj veštak će propast. A ovako: ponudi njim cinu od 0,5 para po meteru, jel gospoja ministarka je od „Zorke” kupila tonu za 0,1 paru, a valjda iz patriočanski razloga nije tila puno zaradit, pa njim cigurno nije skupo ni prodala. Daj ti upreži konje pa hajc u Slavoniju i Baranju, dok je još vrime. Jel kad umproforeci odu, odnećete i brez konja, a ti š ostat brez veštaka.

Grga

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadordev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”), telefon (danonoćno):
024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Isprika

Nažalost, opet vam se, oduzimajući prostor, moramo javiti isprikom. Tehničkom omaškom u prošlom je broju ponovljen tekst „Grga” iz 16. broja. Predvideni tekst iz prošloga broja donosimo u ovom. Ispričavamo se autoru i vama, štovani čitatelji.

GUMIRANJE

Poledina marke se gumira da bi se marke lako mogle nalijepiti na poštanske vrijednosnice (pisma, dopisne karte itd.). Vrsta ili sastav nanijetog ljepljivog sloja kroz povijest poštanske marke je bio

različit. Od prvotne „gumiarabike” preko ljepila koje se stapa na vlaženje, zatim na bazi dextrina, disperzivnih ljepila . . . stiglo se do maraka koje koje imaju samoljepljivu površinu.

Pojam gume na poledini marke dosegnuo je polovicom ovog stoljeća do pojave „manije” za neoštećenom gumom na poledini marke. Ta manija je dosegla do te mjere da su sakupljači odbijali kupiti marke sa itekako malom vrijednošću, jer im je poledina

oštećena nekoliko postotaka ili čak tako daleko, da su odbijali marku, koja je imala otisak prsta na gumi. Iz toga proizilazi da nije bitna marka već njezina guma i samo ona predstavlja vrijednost za sakupljača. Guma na poledini mora biti ispravna, ali ne treba fantazirati i polagati svu pažnju samo na gumu. U prilog ovoj teoriji ide i ta činjenica da se mnoge marke načinjene u tropskim krajevima ne gumiraju poslije štampanja (ili istodobno automatski), već se gumiraju prije prodaje ili prije upotrebe – čak i ručno. Uostalom, današnjem sakupljaču starih maraka predstavlja itekeko veliki problem recimo neke marke iz perioda 1870-tih godina, jer istu marku naći nežigosanu (postfrisch) je veoma teško i rijetko. Nadalje, takve marke su zalijepljene ljepilom životinjskog podrijetla i takva guma se izrazito teško topi čak i u vreloj vodi, kada može doći do oštećenja boje.

Za poneke vrste gume na bazi životinjskog podrijetla vladava veoma loše iskustvo jer

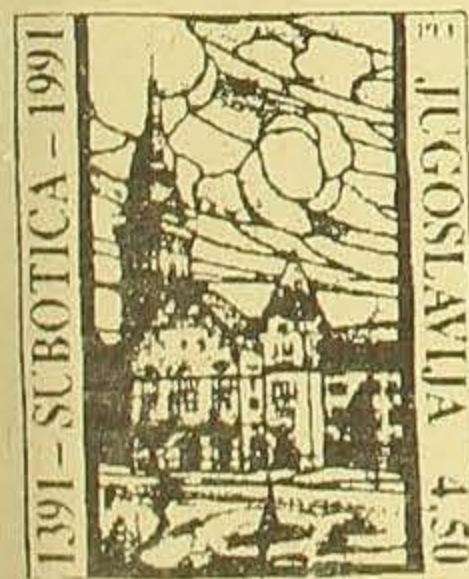
takva guma nagriza bezvrednu hartiju i nastaju „krateri” na marci (naše marke iz perioda 1944-1949, sa takozvanom žutom gumom).

Samo nanošenje gume vrši se nakon štampanja maraka posebnim valjcima, a u novije vrijeme marke se štampanju na već gumiranom papiru. Prilikom nanošenja gumirajuće površine, te prilikom sušenja, dolazi do savijanja na rolnu. Ovaj proces se sprečava lomljenjem gume, tj. provlačenjem štampanih tabaka između specijalnih valjaka. Ako je valjak presječen, ostavlja brazdu na gumi. Ovakvi specijaliteti predstavljaju posebnu pažnju za sakupljača specijaliteta.

Boja gume može biti veoma različita (najčepće bijela, svijetlo smeđa do žute). Često se javlja i bezbojna, kao i mat ili sjajna guma.

Naknadno gumiranje opranih maraka tzv. „nachtgumiranje” spada u domen krivotvorenja, jer se često falsifikati ili novotiseci razlikuju od originala baš samo po gumiranju.

Ljudevit Vujković Lamić

Separatistički pokret među Bunjevcima

U zadnje vrijeme osiđa se među Bunjevcima jak separatistički pokret, koji teži za tim da bunjevački narod razdvoji. Tako se među Kerčanima pojavio pokret da se odcipe od Bunjevaca i da stvore petu narodnost – kersku. Sličan se pokret pojavio i među Gaćanima, pa i Bajnaćanima. Bajnaćani već i imaju svoga vođu u osobi Lojzije Bukve. Bać Lojzija je izjavio da, kad već

ne može da bude purgermajstor ko što je bio bać Marko, bar će biti vođa Bajnaćana, koji su svi listom za njega.

Bunjevačko Žackalo apeluje na bać Marka i Ivana L. Poljakovića kao na vođe bunjevačkog naroda da spriče cipanje bunjevačkog naroda i stvaranje još nekoliko narodnosti u Jugoslaviji. Ujedno moli dr. Ivana L. Poljakovića da o tome pitanju napiše nekoliko članaka u Danu, naravno ćirilicom i ekeovski kako bi ga svi Bunjevci mogli čitati i razumjeti.

(Bunjevačko žackalo, 1940.)

Saginjanje

Mi se nećemo saginjati, ali ni kruh nije mana pa da će nam s neba pasti. Cijeli svijet to je odavna shvatio. Vrijeme je, želimo li biti uspravni, priznati da se moramo duboko sagnuti. Ne svijeta radi. Nas radi. I kruha.

450.000 km/s

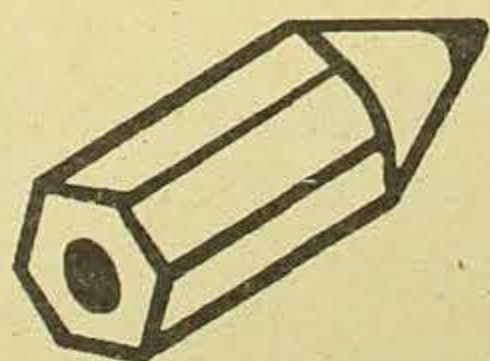
Novopečeni dopisnik „Tanjuga“ iz Subotice gospođa Slavica Lakičević sve uspješnije se brčka u takozvanim tekstovima istine u Brčinovoj sve neovisnijoj i od istine operiranoj „Borbi“. Pa izmišlja, piše i u velikom stilu brojevima se igra.

Ne samo da bi ona voljela da je negdje pročitala, nego da se i zbiljski dogodilo da je Vojvodinu napustilo prisilno ili milom 450.000 Hrvata (ima li ih toliko i u Hrvatskoj?).

Etnički čistiti novinarskom metlom može se i ovako. Većom brzinom od prostiranja svjetlosti – 450.000 km/s.

Pakt

Napokon smo i kao država i kao ljudi ostvarili, samopregalaštvom naših vrljih diplomata, prvi uspješan bojni poduhvat: potpisan je sporazum o vojnoj suradnji s Ruskom Federacijom. Ruska vojska nije uška. Očitovala je to, glede & unatoč, demonstriranjem svojih sposobnosti na uljepšavanju, ionako već lijepog, secesijskog grada, istina ružnog imena, Groznog. Svojom vanjštinom danas Grozni potpuno odgovara značenju svog imena. Ohrabrivši time svoje strahom ophrvano srce, naš je veleposlanik, čuveni pedagog rafiniranog znanja odgajanja bilo kog lika rušenja & bušenja, Danijel Ž. Mraković pripremio teren za potpis pakta. Istina s mukom, budući je njegov savjetnik Gušan Čurkić pokazivao i pružao stanoviti otpor.

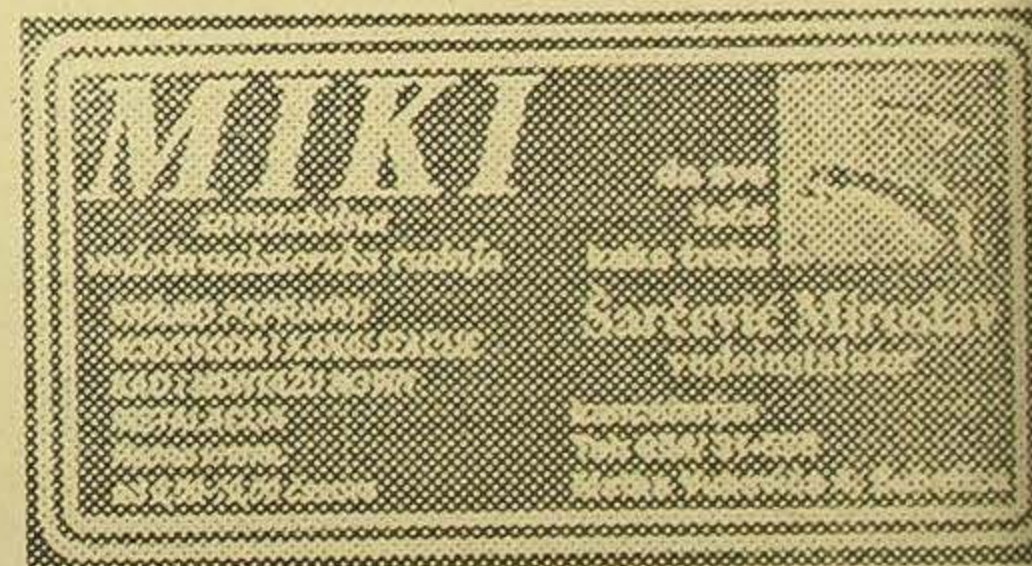
U najnovijem (111.) broju donosi:

Zašto nije bilo 9. marta?
– Propala hajka na vuka

9. mart:

– Kako su ubili nadu
Upozorenje Udruženja starosedelaca Srbije:

– Ponovo stvaranje paravojske
Dvoboj Zagreba i Beograda kod O.K. Knina

Bunjevačka narodna pripovitka

Krumpir-čorba, sa skorupom krov

U kući bilo četiri snaje, a svekrova udovica. Ujtru ljudi kreću na poso, pa snaje svekrovi:

– Oni se žuru, mi ženskinje imamo kada ručat i posli.

One i ručaje, al majki ne dadu, kažu:

– Svaka sila za vrmena, a nevolje redom. Dosta su svekrove carovale, sa' ćete vi igrat kako mi zviždimo.

I za svaku užnu morala njim igrat.

Uveče kad se ljudi okupu opet samo njima večeru, a posli majka i spavat ode gladna. Samo u podne njoj obaško zapržu malo krumpir-čorbe, a pritudu se da će joj špijodama isprobadat jezik, ako se potuži

sinovima. Ajd-ajd, da je još iglama, a ko će živ istrpit kad se glavice špijode provlači kroz jezik?

Al pritnja vamo, pritnja tamo, šta će majki i jezik kad će ga gladni već ispleziti. Uvatila priliku, potuži se najmladem sinu.

On ne viruje.

– Mater moja – kaže – pa mi muškarci nikad ne dobijemo skorup, jel kažu, uvik ga vama namažu na krov.

Kad ne viruje nek se uviri. Došlo vrijeme užne, on se sakrije na tavu pa će otud gledat kroz jednu puklotinu. Majka će obaviti red pri užne, al sad ne samo da igra već i podvikiva:

– Gledaj sine, s tavana, kako igram snajama, eto tako svaki da krumpir-čorbu izigram.

On će:

– A krov sa skorupom?

A majka ko da moli Očenaš:

– Krov naš svaki dan, sa skorupom namazan, u komari zaključa, od mene ni opipan.

Kazivala: Bara Zelić, r. Kujundžić
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

